Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 33 (18056) | 1989 оной февралиин 8, среда | Сэн 3 мүн.

1989 МАРТЫН 26 СССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ҺҮНГАЛТА

НЭГЭН ДУУГААР БАТАЛАГДАБА

СССР-эй арадай депутадуудай һунгалта үнэргэхэ талаар Зэдын национально-территориальна һунгуулиин округой һунгуулиин окружной комиссинд заседани боложо, хэдэн асуудалнууд зүбшэгдэбэ.

Доодо-Торгин сельсоведэй гүйсэдкомой туруулэгшэ И. И. Зайцев һунгалтые угтуулан ямар хүдэлмэри явуулжа байһан тухайгаа тоосоо. Байгша оной январиин 15-һаа һунгалтада белэдхэл тус сельсоведтэ эхилһэн байна. Һуурин тосхон бүхэнэй библиотекэ гү, али клуб соо агитпунктнуud нэгэдэг. Һунгуулиин участково комиссинд гишүүд томилогдожо, тодаһэр белэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ эхилээ. Һунгалта тухай асуудалаар шубуунай фабрикада, лесничествэдэ, адуу моридой заводто сугларануud үнэргэгдоо. Харуулан ойлгуулгын зүйлнүүд үргэнөөр үлэгдэнхэй. Мүнөө хүдэлжэ байгаа сельсоведэй 35 депутат өөһэд өөһэдынгөө округуудта ошожо, ойлгууламжын хүдэлмэри явуулна. Гэхэтэй хамта Доодо-Торгин тосхондохи агитпункт библиотекын хүйтэн байшан соо түхеэрэгдэнхэй. Тэрэнине дулаасуулха арга боломжо бодэрэгдэнэгүй гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэд, богони болзорто энэ дутагдалые зайсуулха гэһэн эрилтэ табигдаа.

СССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Түнхэнэй районой Туранай совхозой инженер-барилгашан Б. Л. Маншеевые, Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад зоотехник Г. Ч. Чойдоповые буридхэлдэ абаха тухай асуудал комисси хаража үзэбэ. Комиссиин секретарь В. С. Хандуев энэ асуудалаар мэдээсэл хэхэдээ, депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэшодэй бэшэһэн зүбшөөл, тэдэнине дэбжүүлһэн тухай ажалша коллективүүдэй хамтын сугларануud тогтоолнуud бии байна гэжэ тэмдэглээ.

Һүүлээрнь Түнхэнэй райгүйсэдкомой туруулэгшэн орлогшо А. Б. Тараное өөһэдынгөө кандидат Б. Л. Маншеевэй ажал тухай тодорхойгоор комиссиин хөөрэлжэ үгэбэ. Г. Ч. Чойдоновой мүнлэ хүдэлмэри, ажал ябуулга тухай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь Ж. Р. Доржиева хөөрөө. Удаань Баяр Лобсонович Гомбо-Чойдабаевич хөөрөө өөһэдынгөө намтарнуудые, гэр бүлынгөө байдалые хөөрэжэ, комиссиин гишүүдэй асуудалнуудта хариусаа.

Түнхэнэй районой Туранай совхозой инженер-барилгашан Б. Л. Маншеевые. Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад зоотехник Г. Ч. Чойдоловые СССР-эй арадай депутадта кандидадаар буридхэлдэ абаха гэһэн шиидхэбэри комисси нэгэн дуугаар баталан батлаба. Комиссиин туруулэгшэ И. И. Михайлов тэдэнэртэ СССР-эй арадай депутадта кандидадай үнэмшэлгэнүүдые барюулба.

Һунгуулиин окружной комиссиин заседани дээрэ һунгуулиин бюллетеньнүүдэй тухэл янза. СССР-эй арадай депутадта кандидадуудай этнэмжэтэ нюурнуud баталагдаһан байна.

Заседаниин түгэсхэлдэ Б. Л. Маншеев Г. Ч. Чойдопов хоёр сугларагшадта баяр баясхаланые хүргөөд, һунгалтын урдахи мүрысөө эхилхэмнай гэжэ мэдүүлээ.

Н. ШАБАЕВ,
манай корр.

* * *

Советскэ национально-территориальна 517-дохи округто һунгалта үнэргэхэ окружной һунгуулиин комисси тус округһоо СССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн Бүряадай түрүүлэгдэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтай физикын кафедрые даагша **Дамба Сангадиевич Сандитовые**, «Буряад үнэн» газетын редактор **Ревомир Баярович Гармаевые** буридхэлдэ абаба.

О

Ходо энеэжэ, хүхюутэй ябадаг һаалишан Людмила Александровна Гусева Кабанскын районой Творогово-скэ һунэй фермын түрүү һаалишадай нэгэн гээшэ. Тэрэ үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр үнеэн бүриһөө 3339 килограмм һү һаагаа. Тус фермын 10 һаалишад үнеэн бүриһөө гурбан мянганаа дээшэ һү һаагаа. Тэдэнэй дунда ажалай ветерануud Мария Рыкова, Валентина Хамуева, Прасковья Гусева, Любовь Нечкина, Татьяна Федорова гэгшэд ороно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажахын түрүү һаалишадай нэгэн Людмила Гусева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛНА

Селенгинскын дистанциин коллектив түмэр замай Улаан-Удын отделениин предприятиинуудай дунда дэлгэрэһэн социалис мүрысөөндэ байгша табан жэлэй эхинһээ ого дахин шалгаржа гараһан байха юм. Тус дистанциин ажалша коллективүүд түмэр зам эхим һайнаар харууһалхын түлөө хоорондоо мүрысэдэг. Тэдэнэй дунда дэлгэрэһэн ажалай урилдсалда эхимлэжэ гарагшадые мүрысөөнэй гуримай ёёсоор һаа, квартал бүрин дүнгүүдэр элирүүлэг байна. Дистанциин захиргаанай профкомой, ажалша коллективэй соведэй сугларан боложо, мүрысөөнэй дүнгүүд сосоолгодсобо. Мастер С. И. Салахатдиновай хүтэлбэрилдэг 4-дэхи околотогой А. И. Рыковэй удэридедаг модоной участогай коллективүүд бүгэдэ ехэтэйгээр ажаллажа, бусадай дундаһаа түрүүлжэ гараа. Тиигэжэ эдэ түрүү коллективүүдэй хүндэлэлдэ Ажалай алдар сольн туг намилэуулагдаһан, дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шэн барюулагдаһан байха юм.

4-дэхи околотогой хүдэлмэришэд түмэр замай, с анционно ажахын хүдэлмэри һайжаруулхаар ехэ юумэ хэһэн байна. Түмэр зам хэмжүүрлэн шалгадаг вагоной һүүлэй шалгалтын ёёсоор тэдэнэй харуулһалдаг участок «эрхим» гэһэн сагнэлдэдэ хүртөө һэн. Энэ Н. Н. Кочетов, Е. В. Соколов нарилдаг 4-дэхи околотогой А. И. Рыковэй удэридедаг модоной участогай коллективүүд бүгэдэ ехэтэйгээр ажаллажа, бусадай дундаһаа түрүүлжэ гараа. Тиигэжэ эдэ түрүү коллективүүдэй хүндэлэлдэ Ажалай алдар сольн туг намилэуулагдаһан, дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шэн барюулагдаһан байха юм.

Селенгинскын дистанциин коллектив түмэр замай Улаан-Удын отделениин предприятиинуудай дунда дэлгэрэһэн социалис мүрысөөндэ Итанцын леспромхозой коллектив һүүлэй жэлнүүдтэ гэгдэгшэдэй тоодо ородог һэн. Харин байгша оной түрүүшын һарын дүнгүүдэр түрүүшүүлэй тоодо ороһон байха юм. Үнгэрһэн парын туршэда 268 мянган кубометр модо белэдхэхэ, зөөжэ гаргаха түсэбэр холо үлүүлээ. Мүн дээбериһээ гадуур 700 кубометр модо дээдо склад абаашаһан байна. Яагаад тэдэнэр иимэ үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаа гэгшэб?

— Модо бэлэдхэдэг бригадануудай, жолсошодой экипажнуудай хүдэлмэри эмхидхэлгые үндэһөөрнь хүбилгаһанай, морельна болон материальна урмашуулгын гурим һайжаруулһанай ашаар түсэбтэ даабаринуудаа урагшаалгаа дүүргэзбди, — гэжэ предприятиин социалис мүрысөөнэй телеграф инженер А. Федеева хөөрэнэ.

Ой модоной пунктнуудай коллективүүд леспромхозой түйлаһан ёмжалтада горитой хубитаа оруулаа. Комын пунктын хүдэлмэришэд 7 мянган кубометр модо отолхо түсэбтэй ааб үнэн дээрээ 8 мянган кубометртэ хүргэжэ шадаа. Түбэй гаражай жолсошод түсэбһөө гадуур 800 кубометр модо дээдо склад зөөһэн байна. В. Н. Федоров, Н. И. Дзорников гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг гэр бүлын экипажнуud бүгэдэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, жолсошодой дунда дэлгэрэһэн мүрысөөндэ түрүүлээ. В. Н. Федоровой экипаж янзаараа түсэб 220, Н. И. Дзорниковой — 150 процент дүүргэһэн байна юм. А. А. Леонов, В. А. Абрамов, Ю. А. Холаков болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригадануud модо белэдхэдэг коллективүүдэй дундаһаа шалгараа.

Мүнөө леспромхозой коллектив түйлаһанса батадхаһан тула хүсэ шадалаа элсүүлэн үрэ бүтэсэтэйгээр хүдэлжэ байнхай.

П. КАЗЫМИН.

БЭРХЭ ҺААЛИШАД

Агропромой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Кабанскын райком районой һү һаалиин фермэ, ажахынуудай дунда дэлгэрэһэн мүрысөөнэй дун һаргаба. Энэдэ Байгалай туршэлгын ажахын коллектив үнэргэһэн жэлэй туршэда һаамжай үнеэн бүриһөө 3130 килограмм һү үйлэдбэрилжэ, район соогоо дэлгэрэһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Тиихэдэ ажахын Чюкова, Закалтусай, Тимлюгэй һү һаалиин фермэнүүд коллективүүд тус тустаа гурбан мянгатанай дабаа дабежа, районойнгоо һаалишедай дундаһаа шалгарба.

Туршалгын ажахын Еленай, Закалтусай һү һаалиин фермэнүүд байгша оной эхинһээ аргаар подрядта орохо гэһэн шиидхэбэри коллективэйнгээ сугларан дээрэ баталан абаһан байна.

Районой һаалишедай дундаһаа Хандалын совхозой Фофаново тосхоной һаалишэ Любовь Андреевна Изюрьева, Байгалай ОПХ-гай Ника Александровна Киселева, Кабанскын шубуунай фабрикын һаалишэ Анастасия Пермоновна Имеева гэгшэд жэлэй туршэда 132—906 тонно сагаан эдеэ абаа гэхэ гү, али дүн хамта 310-оод тонно һү үйлэдбэрилжэ, гурэндэ тушаабаа юм.

Т. НАГАЕВА.

МҮНГЭН МЕДАЛЯАР ШАГНАГДАБА

Гусиноозерскын ГРЭС-эй заһабарилгын түбэй цехэй ахалагша мастер Михаил Назарович Трушиной нэрэдэ баяр баясхалан хүргэһэн телеграмма Москвааһаа ирээ. Станцида тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхээр бүхэли хэмжээ ябуулганууде бэлүүлэһэнэйнгээ түлөө тэрэ СССР-эй ВДНХ-гай мүнгэн медаляар шагнагдаба ха юм.

Михаил Назарович энэ предприятида үнинэй ажаллаба. Энэ үедэ энэдэ эдэб ушарнуud үзэгдэһэн юм. Жэшээлхэдэ, котелой нэгэ деталь тугдэрөөд таһаршаһан байгаа. Энэнние элирүүлһэн хүнүүд заһабарилагшадые дуудаа һэн. Тэдэнэр шэнжэлэн хаража үзөөд, закшалта аргаар гагнахын аргагүй гэһэн шиидхэбэри гаргаа. Тэдэ дары заһабарилаагүй һаа, котелые тогтоохо хэрэгтэй. Иимэ хүндэ байдалда ороод байгадаа, ахалагша мастер М. Н. Турбин түһалагшатаяа суг энээнние ондоогоор гагнаха арга олоно. Энэ дугаардалые усадхаһан байна. Мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёёсоор урлан наажжуулгын энэ дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 79 мянган түхэригэй экономическа ашаг олоо аба аа.

В. ЧЕРНЫХ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссида

СПИТАК: БАРИЛГЫН ШТАБ ХЭРЭГТЭЙ

Нёдондо жэлэй декабрь һарада газарай ехээр хүдэлэлгын эпицентрэ оршоһон Арменийн Спитак хото түйлай ехээр һандараа һэн. Эгээл тиимэһээ энэ хото шэнэ газарта — хуушанайнь һууриһаа урагшаа хэдэн километртэ бариг даха юм. Газарай хүдэлэлгые шэнжэлдэг эрдэмтэдэй хэһэн дурадхалнуудта үндэһэлэн, тэрэнэй һуури тодорхойлогдоһон байгаа. Ерээдүйн хотые барихын тула 500 шахуу гектарай газар таһалагдан үгдөө. Туруушын байрын гэрнүүдэй һуури энэ һерада табигдаха байна. Барилгын хүдэлмэри эхилэнхэй. Город болон Спитакска районой ажаһуушадай хүн зоной үдэр бүриин ажабайдалай асуудалнуud КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссиин февралиин 4-дэ болоһон эрлжэлтэ заседани дээрэ дэлгэрэгдэгээр зүбшэн хэлсэгдэбэ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Туруулэгшэн орлогшо Л. А. Воронин энэ заседаниие хүтэлбэрилөө.

Үрэшаг түбэгөө хөйшэ үнгэрһэн саг соо Спитагай хүн зоной ажабайдалые хангахын тула ехэ юумэн хэгдэбэ: гэр байрагуй үлэһэн бүхы айлнууд майхангууд гү, али вагон-гэрхэнүүд соо байрлуулагдаа, тэданиие эдеэ хоолой зүйлнүүдэр, эд белгээгээр хангалга һайжаруулагдаа. Майхангууд болон сог зуурын байшангууд соо һургуулинууд, больницанууд, магазинууд, столовонууд, хэлхеэ холбооной отделениинүүд нэгэдэг, электрын эшэ хүсөөр, газаар таһалгаргүйгөөр хангагдана. Һандарһан гэрнүүдые, барилгануудые задалха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнээр.

Хэрбээ Ленинаканай жэшээгээр һэргэлгын бүхы хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ ёёһотой ниитэ нэгэн штабай Спитагта хүдэлгэдөө гээшэ һаань, тэдэнэй үрэ дүнгүүд үлэмжэ дээшэлхэ һэн гэжэ комисси эдэ ябуулганууудай дары түргэн бэлүүлэгдэхэ, шухала удха шанарай байһые тэмдэглэхэдээ, онсолон заабэ. Спитагта хүдэлгэдэхэ ёёһотой барилгын захиргаание байгуулха хэрэг үнжагайруулагдаа. Городто байрладаг барилгын эмхинүүдэй ахал ябуулгые республикын Госстрой һуулаар таарадуулан табина. Энэнь хараалагдаһан түсэбүүдые буруу һүргэхэдөө болохо байна.

Жэшээнь, Узбекистанһаа ерэһэн барилгашадай отряд эгээл томо ехэнь юм. Тэрэ февраль һарын һүүл багта туруушын һуури табижа эхилхые хараална. Яаха аргагүйгөөр унжагайржа байна гэжэ тэрэнэй хүтэлбэридэ онсолон заагдаба. Барилгын болзор удааруулагдажа байнхай. Эгээл тиимэһээ Спитагта Спитагай райондо барилгын бүхы хүдэлмэриие зохилдуулан табиха гурим эдэ үдэрнүүдтэ зохёон абахыень Арменийн ССР-эй Министрнүүдэй Соведые уялгалаа.

Нютагай барилгын материальнуудые: элһэ хайра, туф абалгые һаяын сагта эрид дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганууудай түсэб зүбшэн хэлсэгдэжэ, һайшаагдаһан байгаа. Иимэ зорилготойгоор хүдэлжэ байгаа предприятиинуудые гурбан халаанда оруулхаар хараалагдана. Тиихэдэй хамта хүдэлмэришэдэй социально-ажаһуудалай эрхэ байдалда анхаралаа ехээр хандуулха шухала. Хүдэлмэришэдэй һуудал байдалые һайжаруулангуй, үйлэдбэриие эршэмтэйгээр хүгжөөжэ шадахагүй байнабди.

Мүнөөнэй бүталалгын түхеэрэлгэ хэрэгселнүүдээр хангагдаһан шэнэ карьернүүдые нэгэхэ шухала гэжэ комисси тэмдэглээ. Түхеэрэлгэ хэрэгселнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха ороной заводуудай коллективүүд энэ захил бэлэдүүлхын түлөө ехэ харюусалгатай байнаа ойлгохо ёёһотой.

Аюул усалай болоһон газарта санитарно-эпидемиологическа байдал орёо хүшэр байна гэжэ комисси сэгнэбэ. Санитарна врачнуудай шэн габьяатайгаар хүдэлһэнэй ашаар мүнөө болотор Арменийн хото городуудта, хүдөө нютагуудта ямар нэгэн халдабарита үбшэнэй дэлгээгүйшье һаань, илангаяа хабарай сагай ерэхэ үедэ иимэ аюул тохёолдуулагдахадаа магадгүй. Тиимэһээ комисси оршон байдалые шалгаха хүдэлмэрээ минута соошье алдаха ёёһогүй гэһэн эрилтэ комисси зохихо албануудай урда табиба.

Арменийн Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. Г. Арутюнян заседаниин хүдэлмэридэ хабаадаа.

(ТАСС).

В. И. ЛЕНИНИДЭ ХҮШӨӨ БОДХООГДОБО

(Азербайджанай ... партийн ба Со... ...ай үндэһэ һуури та... ...ай Гүрэнэй шан... ...СССР-эй Гүрэнэй шан... ...ат скульптор И. Зейналов ба архитектор Г. Гамбаров хүшөөгэй авторнууд.

Хүшөө нээлгэдэ зорюулагдаһан баярай митингын һүүлээр ниитэ городской коммунис субботник боложо, бүхы зон хабаадаа, Субботниго ажаллажа олдоһон мүнгэ зоорь Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ Хүүгэдэй совет жаргын тосоогоор оруулагдаха юм.

(ТАСС).

ҮРМАШАМА ДҮНГҮҮД

Прибайкалиин райокой промышленна предприятиинуудай дунда дэлгэрэһэн социалис мүрысөөндэ Итанцын леспромхозой коллектив һүүлэй жэлнүүдтэ гэгдэгшэдэй тоодо ородог һэн. Харин байгша оной түрүүшын һарын дүнгүүдэр түрүүшүүлэй тоодо ороһон байха юм. Үнгэрһэн парын туршэда 268 мянган кубометр модо белэдхэхэ, зөөжэ гаргаха түсэбэр холо үлүүлээ. Мүн дээбериһээ гадуур 700 кубометр модо дээдо склад абаашаһан байна. Яагаад тэдэнэр иимэ үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаа гэгшэб?

— Модо бэлэдхэдэг бригадануудай, жолсошодой экипажнуудай хүдэлмэри эмхидхэлгые үндэһөөрнь хүбилгаһанай, морельна болон материальна урмашуулгын гурим һайжаруулһанай ашаар түсэбтэ даабаринуудаа урагшаалгаа дүүргэзбди, — гэжэ предприятиин социалис мүрысөөнэй телеграф инженер А. Федеева хөөрэнэ.

Ой модоной пунктнуудай коллективүүд леспромхозой түйлаһан ёмжалтада горитой хубитаа оруулаа. Комын пунктын хүдэлмэришэд 7 мянган кубометр модо отолхо түсэбтэй ааб үнэн дээрээ 8 мянган кубометртэ хүргэжэ шадаа. Түбэй гаражай жолсошод түсэбһөө гадуур 800 кубометр модо дээдо склад зөөһэн байна. В. Н. Федоров, Н. И. Дзорников гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг гэр бүлын экипажнуud бүгэдэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, жолсошодой дунда дэлгэрэһэн мүрысөөндэ түрүүлээ. В. Н. Федоровой экипаж янзаараа түсэб 220, Н. И. Дзорниковой — 150 процент дүүргэһэн байна юм. А. А. Леонов, В. А. Абрамов, Ю. А. Холаков болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригадануud модо белэдхэдэг коллективүүдэй дундаһаа шалгараа.

Мүнөө леспромхозой коллектив түйлаһанса батадхаһан тула хүсэ шадалаа элсүүлэн үрэ бүтэсэтэйгээр хүдэлжэ байнхай.

П. КАЗЫМИН.

ОЛОНОЙ ДУНДАҺАА...

Проектно-барилгын «Буряатгражданстрой» нэгэдэлэй томо панелеэр гэр барилгын 2-дохи заводой ажалша коллективэй конференци эндэ һаяхана болобо. Тус конференциин зарлагдаһан ушаргэхэдэ, тэдэнэр заводой директорыо һунгаха ёёһотой һэн.

Нэгэдэлэй начальниган захиралтын ёёсоор һунгелта үнэргэхэ конкурсно комисси байгуулагдаа һэн. Хэдэн зонһоо хоёр хүнэй кандидатура шэнэгдээ. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, тус заводой директорээр хүдэлжэ байһан Ю. В. Дивов, хэб дераглын 3-дахи цехэй начальник Ч. Ц. Цыренов гэгшэд болоно. Конференциин белэхын урда тэр ажалша коллективүүдэ тэдэнэр уулзалга үнэргэгдэн байха юм. Тиин ёёһэдынгөө программатай хүдэлмэришэдые танилсуулаа. Чимит Цыдыпович Цыреновай программа ехэнхи зондо һайшаагдажа, директорээр һунгагдаа.

Д. ЦЫДЫПОВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номертоо

Газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанда «Һунгагшад шиидхэхэ» гэжэ гаршаг В. Бадмаевай, Ц. Цыренжаповай фоторепортаж ниитэлэгдэбэ. Авторнууд энэ репортаж соогоо Советскэ национально-территориальна 517-дохи Һунгуулиин округой ажалша коллективүүдэй Һунгалтын урда тээхи суглаан дээрэ болоһон шанга тэмсэл тухай тодоор бэшэнэ. Энэ суглаан дээрэ СССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар журналист Р. Б. Гармаев эрдэмтэй Д. С. Сандитов хоёр баталагдаа гээд эндэ хэлэгдэнэ.

Улаан-Удын худоогэй территориальна 360-дахи округһоо КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковые СССР-эй арадай депутадта кандидадаар буридхэлдэ абаһан тухай «Кандидадай үнэмшэлгэ барюулгаба» гэжэ гаршаг мэдээсэл үнэгшадай анхаралда бии.

«Үбэл шанга шалгалта» гэһэн ниитэ гаршаг доро газетын корреспондент Д. Коркиной «Хараа зорилгонь — 2800 килограмм» гэжэ гаршаг мэдээсэл тухагаллагдаба. Хойто-Байгалай районой һаалишэд болон малшадай урдаа табиһан зорилгонуудаа нэрэтэй солотойгоор белэдүүлхын тула шармайн оролдожо байһан тухай автор энэ мэдээсэл соогоо хөөрэнэ.

Хурамхаанай районой Һаалиин совхозой адуушадай ажал хэрэгүүд тухай Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник Л. Хардаев «Адуушадай хараа зорилгонуud» гэжэ гаршаг статья соогоо бэшэнэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Тарасюгай «Хурдадхалгын, ашаг үрэн заманаа» гэжэ гаршаг статья номерто барлагдаһай. Республикын барилгын эмхинүүдэй байгша ондо белэдүүлхэ хараа зорилгонууд тухай автор энэ статья соогоо бэшэхэдээ, ажалша коллективүүдэй үйлэдбэридөө шэнэ ёёл ергенууде ямараар нэбтэрүүлжэ байһые онсо тэмдэглэнэ.

Республикын колхоз, совхозуудай гурэндэ тушаабаа Һү бүйлуулха хэмжээ ябуулганууд тухай газетын шэнэгдэбэ корреспондент Э. Сосновая республикын АПК-гай гурэнэй-кооперативна нэгэдэлэй генеральна директор К. Шурыгинтай үнэргэһэн «Хүгжэлтын хараа замуud хайшаа дабшанеб?» гэжэ хөөрөөн соогоо бэшэнэ.

Партийна амжилтайдал: тооно мэдээсэл

БАЙГААЛИДА ЗОРЮУЛАН...

Байгал далайн оршон тойронхи байгаалиин баялигые сахин хамгаалха, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ талаар парти болон правительствын тогтоолнуудые бэелүүлхэ талаар Сотниковой шубуунэй фабрикын дирекциин болон партбюрогой ябуулжа байнаи.

Тэдэ хараалагдаһан хэмжээ хүдэлмэри тухай асуудал КПСС-эй Ивалгын райкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

1987 оной сентябрь һарада фабрикын дирекциин ба партбюрогой хамтын заседани бодложо, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые гараһан үгаадаһые, шубуунай шэбхэ суглуулдаг газарые сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые заһабариллын, шэнээр барилгын хүдэлмэриин удаан болзорой хэмжээ ябуулганууд баталагдаһан байгаа.

Тэдэ хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлэн, заһабарилгын болон барилгын ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Сэбэрлэлгын түхеэрэлгын хүсэн нилээд ехэ болоһон, 12 мянган тонно шубуунай шэбхэ хадагалха газар баригдаа, жэл соо хоёр мянган тонно шэбхэ бэлдэхэ шадалтай «Плодороднее» гэжэ кооператив байгуулагдаа.

Гэхэ зуура мүнөө ашагдагдажа байгаа нэгэдэхи ба хоёрдохи эелжээнэй сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд угаадаһа сэбэрлэжэ үрдинэгүй, шанарынь хангалтагүй. Хүсэд сэбэрлэгдээгүй уһые Сэлэнгэ руу урдахуулха ушар үзэгдэнэ гэхэ мэтын олон дутагдалнуудай бии байһаниинь бюрогой заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудлаараа бюро зохихо тогтоол абаа.

Манай корр.

ХАНДАЛГА ДЭМЖЭГДЭЭ

Бодоной совхозой һүбын һу һаалиин фермын коллектив үнгэрһэн жэлэй хүдэлмэриин дүнгүудые хаража үзеод байхадаа, энэ жэлдэ нёдондоохиһоо бүри һайнаар хүдэлхэ, бүри дээгүүр үрэ дүн түйлаха арга боломжотой байһанаа элирхэйлбэ.

Тиигэжэ хэрбээ нёдондо фермэрээ үнеэн бүриһөө 2150 килограмм һу һаахан байбал, арбан хоёрдохи табан жэлэй дүрбэдохи жэл соо 2300 килограммда хүргэхөөр шиидэбэ. Гүрэндэ эльгээнэн һүнэйнгөө 70 процентыень нэгэдэхи сортоор тушаахаар бэеэ уялгалаа. Тэндэхи һаалишадай абаһан уялгын үшөө нэгэ шухала эүйлынь хадаа тугал абалга, түлжүүлгэ болоно. Байгша ондо эүүн үнеэн бүхэнһөө дунда эзргээр 98-һаа үсөөн бэшэ тугал абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэх зорилготой.

Республика дотороо дунда эзргээр үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һу һааха зорилгын табигдаед байхада, манай абаһан уялга доогуур шэнги, зүгөөр һу һаалгаар ехэ гээгдэлдэ ороһон манай райондо, манай совхоздо урагшаа дабшахын тула хэхэ хүдэлмэри ехэ байна гэжэ ханделга соо хэлэгдэнэ. Гэбэшье ехэ һүнэй түлаа эрид шууд тэмсэебди, бүхы хүсэ шадалаа гаргаябди гэжэ һубын фермын малшад районойнгоо һу һаалиин бүхы фермэнүүдэй малшадые үрааһ-ябуулганууд бэелүүлэн, заһабарилгын болон барилгын ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Сэбэрлэлгын түхеэрэлгын хүсэн нилээд ехэ болоһон, 12 мянган тонно шубуунай шэбхэ хадагалха газар баригдаа, жэл соо хоёр мянган тонно шэбхэ бэлдэхэ шадалтай «Плодороднее» гэжэ кооператив байгуулагдаа.

Гэхэ зуура мүнөө ашагдагдажа байгаа нэгэдэхи ба хоёрдохи эелжээнэй сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд угаадаһа сэбэрлэжэ үрдинэгүй, шанарынь хангалтагүй. Хүсэд сэбэрлэгдээгүй уһые Сэлэнгэ руу урдахуулха ушар үзэгдэнэ гэхэ мэтын олон дутагдалнуудай бии байһаниинь бюрогой заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудлаараа бюро зохихо тогтоол абаа.

Манай корр.

Татьяна Чижова Улаан-Удын 15-дахи СПТУ дүүргээд, гадаар трикотаж хубсаһанай фабрикада ажаллахаяа эрэһэн намтартай. Эндэхи богсно алхажа ороһоорнь хоёр жэл үнгэршэбэ. Богонихон энэ хугасаа соо хүдэлмэридее бэрхэ, иитын ажабайдалда эдэбхитэй байнаа тэрэ харуулаа.

— Манай Таня спортдо дуратай,— гэжэ нүхэд басагадынь Т. Чижова тухай омогорхонгёр хэлээ һэн. Аяншалагшадай клубта ябажа үрдидэг Татьяна цех дотороо спортын хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэлсэдэг юм. Энэ мэтээр ехэнхи сагаа барабшье, комсомолой хүдэлмэри ябуулха забда саг олоод лэ байдаг. Юуб гэхэдэ, тэрэ сёдолойнгоо цехэй ВЛКСМ-эй комитедэй гэшүүн юм.

Урихан шарайтай комсомол басаган ажал дээрэшье бэрхэ. Халаанайнгаа даабари үдэр бүри 110—120 процент дүүргэдэг, һайн шанартай продукци гаргадаг заншалтай болонхой.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фототекст.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫЕ ҺҮНГАБА

Гүрэнэй предприяти (нэгэдэл) тухай СССР-эй Хүүдлиин ёнсор Эдэ ын вольфрам-молибденэй комбинадай үйлэдбэриин олохон подразделениинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд һүнгагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, шанержуулгын фабрикын начальниггаар В. Г. Самодуров, транспортна цехэй начальниггаар А. Б. Бурдуковский, хүүгэдэй саадые даагшаар В. Г. Преннлаева гэгшэд һүүлэй үедэ һүнгагдаа. Ээдэн продснабэй начальниггые һүнгалга эндэ һалхана үгэргэдөө. Энэ һүнгалга тухай эрэгэлбэ сонсохогдоһон байгаа. Һүнгалга үнгэргэхэ конкурсно комиссида хоёр хүнһөө дурадхал орсо һэн. Ахамед бухгалтерээр эндэ хүдэлжэ байһан Л. Д. Сугонягай ажал ябуулгын программа ехэнхи хүн зондо һайшаагдажа, хүтэлбэрилэгшөөр һүнгагдаа.

Н. ШАГДУРОВА.

Совет орон дотор

ЗАВОД УРЬҺАЛАМЖА ҮГЭНЭ

ЕЛЕЦ (Липецкэ область). Экономикодо бэелүүлэгдэжэ байһан хубилган шэнэдхэлгэ элдэб һалбаринуудай предприятинуудай харилсахын тула шэнэ арга боломжонуудые нээнэ. Тиигэжэ Елецкэ медицинын түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдэй завод 2 миллионһоо дээшэ түхэриг машина бүтээлгын предприятинуудта урьһаар үгэбэ.

Нютагай промышленна барилгын банк леб хэнгагша болоһон байгаа. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, хэлсэгдэһэн хахад жэлэй үнгэрхэдэ, хараалагдаһан 3 процентэйгөөр мүнгэчэй бусаагдаагүй гээшэ һаань, банк үри шэридэ орогшодой счедһоо шухала мүнгыень абаад, урьһаламжа үгэгшэдэй тоосоондо оруулха байна.

Хоёр талын ашатай түһэтайгаар хэлсээн баталагдаа. Зариманиинь мүнгэеэ эрьесэдэ оруулхедаа, нэмэлтэ мүнгэ зөөри абадаг байгаа. Бусадынь мүнгэн һангайнгаа байдалые һайжаруулха аргатай болоно.

Мүнөө Елецтэ урьһаламжын банк байгуулха тухай дурадхал зүбшэн хэлсэгдэжэ байнхай.

«ХАЛУУХАН ХИЛЭЭМЭН»

ЧЕРНИГОВ. Бахмачтахи хилээмэнэй заводой хожууда байрладаг «Халуухан хилээмэн» гэжэ магазин мэнэ һаяхан пешшэн соо гаргагдаһан продукциие худалдажа захалба.

Һаяхан болгогдоһон халуухан хилээмэ болон хилээмэнэй зүйлнүүдые дурадхагаг тиимэ магазич областийн түбтэ бии болоо. Тэндэ ажаһуугшадта ямар байгаа юм, бүмэдэе, зүгөөр Киевһээ ергэшэдтэ нютагай хилээмэ болгогшодой продукци ехэтэ һайшаагдаһан байгаа. Амтатай, һайн шанартай хилээмэ баридаг промышленностийн шэнэ предприяти энэ жэлэй һүүл багта Нежиндэ худалжэ захалха юм. Черниговскэ областийн хэдэн районой түбүүд һаяын сагта болбосоруулгын предприятинуудтай болохо.

(ТАСС).

УКРАИНЫН ССР, Львов хотын радиоэлектронно аппаратурануудай эрдэм шэнжэлэлгын институтай коллектив һүүлэй хэдэн жэлэй туршада шэнэ маркын магнитофонуудые болон тэрээндэ хэрэгтэй онһоон түхеэрэлгэнүүдые зохёоно нэбтэрүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түс ин аппаратурануудые.

ТАСС-эй

Мэдээсэлгын-политическэ түбтэ

ХҮНЭЙ ЭРХЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

дал һаяын сагта шиидхэгдэхэ ха.

Удаань Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо **Г. К. Языковта** үгэ үгтэбэ. Республикадамнай һүүлэй үедэ гэмтэ ябадалнуудай олошорһые тэрэ тэмдэглээ. Хэнээхы үүргэтэй хуулинуудай һула болоһоноо уламжалан, социальна иимэ шэнэ үзэгдэл бии болоо. Илангаяа хулгай, хонжоо наймаан олошороо. Жэшээлхэдэ, хүн зоной хубиин эөөри: автомобиль мотоцикл, хүнгэн автомобилиин шэл, кассетэ магнитофон, хубсаһа хунар хулгайда ороно.

Нёдондо харгын гэжэ усолда ороһон 51 автомобилиин сонхын шэл тэнэрһэн байгаа. Техническэ хангалгын станцида шэл үсөөнөөр ороо. Харин энэл хугасаа соо хубиин автомобилиин 144 шэл хулгайлагдаа. Тиимэ нэгэ шэл гүрэнэй сэнгээр 80 тухэригта байна. Хулгайшад дэлгүүр дээрэ машинын шэлые 300—350 тухэригөөр худалдана. Автомобилиин гуша гаран шэл хулгайлһан нэгэ хүн бариг дажа, эзэмээ амасаа.

Архяар хонжоо наймаа хэлгэ үсөөрнэгүй. Нэгэ шэл архи 30 тухэригөөр худалдажа ябаһан 73 хүн баригдажа, уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа. Зарим кооперативуд наймаалалгын гурим бүдүүлигээр хазагайруулһанайнгаа түлөө харюусалгада мүн лэ хабаадуулагдаа.

Буряад орондо мафи бии гү? Мафи эндэмнай үгы. Азербайджаныгаа ерэһэн мафиин нэгэ бүлэг баригдажа, тушаагдан хаагдаа. Зүгөөр хулгай хэдэг, гэмтэ ябадал гаргадаг һайн эмхидхэлтэй бүлэгүүд биил хэш. Нёдондо Пахомов, Бородюк болон бусад хүнүүдһэ бүридэһэн нэгэ бүлэг баригдаа. Тэдээнһээ 14 граната, автомедай 800 һомон буляагдан абтаа. Эрхэеэ хэдэн дахин хаһагдаһан Пахомов залуушуулай «Маяк» клубай хүтэлбэрилэгшэ байгаа гэжэ элирүүлэгдээ. Удаань Языков сугларгшадай асуудалнуудта харюусаа.

— Республикадамнай, Улаан-Удэдэ эрхэеэ хаһагдаһан хүнүүдэй ажаһуудаг зургаануудолон. Тэдэнние үсөөрүүлхэ арга бии гү?

— Энэ асуудал ехэ барилгануудтай холбоотой. Манай эндэ ажал хэхэ шадалтай хүнүүд үсөөдэнэ. Үнэхөөрөөшье, эохэеэ хаһагдаһан хүнүүдэй нютагай хүн зондо, илангаяа залуушуулда муугаар нүлөөлхэ ушарнууд бии. Нёдондо Украинаһаа, Узбекистаниаа 22 наркоман асаргдаа һэн. Тэдэнэй муу ашануудай элирхэдэ, тэдэ ондоо нютагууд руу тараагдаһан байна.

— Гэмтэ ябадалнуд хэр һайнаар элирүүлэгдэнэ гээшэб?

— Олонхинь саг соогоо элирүүлэгдэнэ. Илангаяа автомототранспортын хулгайнууд һайнаар элирүүлэгдэнэгүй. Мүнөө тиимэ нэгэ мянга гаран хулгай үшөө мүрдэгдэһэн зандаа. Тоогоор хэлэхэдэ, уголовно гэмтэ ябадалай 76 процент, юрын гэмтэ ябадалай 80 процент элирүүлэгдэдэ байна.

— Манай эндэ ажал хэдэгүй, зайгуул хүнүүд олон. Тэдэнние үсөөрүүлхэ талаар ямар хэмжээнүүд абтанаб?

— Үнэрэгшэ жэлэй тэнгһээ тэдэнтэй хүдэлмэри ябуулнэбди. Тэдэнэй олочихинь саг зуурын ажалтай хэбэртэй. Мүнөө предприятинуудай ажахын тоосоондо ороо байгаада, энэ асуудал шиидхэхэнь бүри хэсүү болоо.

Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ОБХСС-эй начальник **В. А. Малышев** худалдаа наймаанай магазинуудта элирүүлэгдэһэн ушарнууд тухай сугларгшэдта хөөрэжэ үгөөд, олон асуудалнуудта мүн лэ харюусаа.

Буряадай АССР-эй прокурор **А. Ф. Покацкий** асуудалнуудта иимэ харюунуудые үгэбэ:

— Милицидэ хаагдаһан хүнүүдые тэндэхи хүдэлмэриилэгшэд сохидог, баһадаг байна. Тиимэ милиционеруудтэй ямар хүдэлмэри ябуулганаб?

— Гомдолой ороходо, тэрэнэй мүрөөр мүрдэлгэ хэжэ, хэрбээ гомдолой зүб байбалнь, милиционернүүдые хэһээдэгбди. Зарим ушарта шангааршье хэһээгдэдэг. Жэшээлхэдэ, милициин Онохойн отделениин хүдэлмэрилэгшэ капитан Соляник эрхэеэ хаһагданхай.

— Эрхэеэ хаһагдаһан хүнүүдэй байдаг хэды лагерь республикадамнай бииб?

— Лагерьнууд бэшэ, харин ажалаар заһан заларуулгын долоон эмхи зургаан бии. Анхан 9 байһан һаа, мүнөө хоёрынь хаагданхай.

— Сэдьхэлэй үбшэнтэй болоһон хүнүүд манда олон гү?

— Сүүдэй шиидхэбрээр 450 шахуу хүн сэдьхэлэй үбшэнтэй гэжэ тодоруулагданхай.

— Түрмэдэ бэйһан хүндэ удрэй хэды шэнээн мүнгэн үгтэдэг бэ?

— Сүүдхэдэ элүүр энхэ хүндэ 70 мүнгэн, үбшэн хүндэ 80 мүнгэн.

— Буряадтамнай хэды түрмэ бииб? Тэндэ хэды шэнээн хүн зон хаагданхай байнаб?

— Түрмэнүүдтэ дүн хамта табе мянга гаран хүн хаагдаа доро байлгагдаа. Шанга гуримай, онсо шанга гуримтай, нюэнхы гуримтай, хуулиин нала гүйсөөгүйшүүлэн, ерхиншадай түрмэнүүд бии.

Буряадай АССР-эй Гүрэнэй аюулгүй байдалые сахиха комитедэй туруулэгшэ Г. И. Верещагин хүн зоной асуудалнуудта харюусаа.

— Манай эндэ совет ороодо харша нюуса булэгүүд бии гү?

— Үгы. Энэ талаар «арадай фронт» гэдэг булэгые хэрэг һэмди, һанаа амар һуудегүй, эдэбхитэй, хубилган шэнэдхэлгэдэ туһалха гэһэн эрмэлзэлтэй хүнүүд «арадай фронтдо» нэгэдэнэ... Тэрэ... Арадай хадай тусла... болоо... Азиа, Африкшодой эгэзл... ренцидэ Таш... бэлэйб. Тиимэ... амар болоһон... Ц. О. Очи... КПСС-эй сб... байгаа) Хо... дарай н... чай хубүүн... хоёр бидэ... удэшөө һэн... ваш, блокнод... аа. Энэ фото... олобош. Тэм... хажуугаар... Намһаа хал... и, эдэ гэршэ... ндэтэй ёһоор... ойлгоорой», ... мэхэтэйгээр... арадаа соһо... намда һар... Юрэдөө, энэ... л зураг гар... б даа... Нэгэн... гэр, үгы һаа, ... гэдэ, Цырен... гайнгаа тохо... бахархан Тэ... ой һүниин гур... байхада, нюг... дэбэйб. Эр... буухадамнай, ... байба. Удэ... хүрэбэбди. ... яала хур... одоной наб... ааляар будэ... портын дэрэ... тогтобобди. Хабаровскын... нэгэнийнь... ой — нэгэнийнь... оршуулагша... нүгөөдэнь... арадай уран... Ходжер... хамта Таш... андаа, еэхэр... зориг ороо... үрнь самолед... дэбэ. Новоси... урагшаа ниим... Онгосым... хизааргүй... ан нэмжиэнь... данхай. Зарим... ды. Хоёр саг... эд, Семипала... ди. Гаргар хуу... тын урдахана... ааһад тарятай, ... харагдана. «Нэ... нт эдэ модо... хотонь сэсэг... ана гэжэ бэ... бшуу»,— гэжэ... гараад, намда... арат руугаа ха... Б. Дэ... Тэндэһээ... д, Балхаш нуу... р зуура тогтоо... алхитай. Само... ошэ газарта бу... оонһорнууд ха... ехээр һалхил... йнгаа хүлэгые»... ухагүйдэ арга... ш дее. Нуурынь... рагдана. «Эндэ... ом»,— гэжэ ма... агшадай нэгэн... аа ниидэхэдэм... а хабтайна. На... нарбаа сайһан... этэ, урша-арша... Удангүй хүн... а һуури, иишэ... лан хартынууд... ылдана. Тиигэжэ... эн манан соо... нэй хүлеэгдэһэн... тиигэнээр бай... бэлэй. Таримал... элбэгтэй. Аэро... нгоо тэг дунда... агаарынь нэгэл... нэгэн хүншүүгэй... б даа анхилна... һанахаар. Гэнтэ... ай, холо бэшэ,... ха шаража ху... бшуу.

гэжэ багашаг... оогтоо бэлэйбди. ...ийнаар лэ, бүхэ... бабди. Үглөө... улэрэд, бүридхэл... забди даа. Тэн... ябахадамнай, хо... ндэб оронуудһаа... ерэйэн олон... рагдана. Хара... сайбаршье ш... за бүриин х... нууд. Удэшэл... амаржа байха... ряад уран зо... жөөхэб. Һаях... «Байгал» журн... жэ хүл дээрэ... һээ уламжала... тор ярилдаа... лээ һайса м... зүбөөр хэрэгл... тар шухала д... дэй бэшэһые... хөөр хууха тол... зышэхөөр болс... һэгүй модохир... ша хэрэг һелеп... орхижорхихо... оршуулга гү, а... гү, бурхан м... алич бэ, зохёо... шэб?»— гэжэ э... ца Намсараеви...

бэгүй. «Буряад... хабтар хурса б... луушуулые айн... дэмжэхэ, хэб... Юрэ хэлэхэдэ,... ёнотой юм шу... юрэдөө, марта...

ЕХЭ Ордон... най эхилхэ... комитедэй түр... рэнгы элидхэл... хань: эб нэгэдэ... жэ, эрхэ сүлөө... байдалай түлөө... тэмсэхэ тухай. Э... хеолшодой үүр... Элидхэл, үгэ х... тухай хоёроод... яһатан зохеолш... бабди. Шара х... дан толгойтой Ц... Нэрэнь Сири С... гаа хамартай, я... шалгагар хүн. ... урданай дасанга... ма бэшэ аа гү... Англи хэлэ муут... сахаһаа саша... ярилдажа бираб... гэнэгэр байтарна... саһатай, нюдэн... удхэн хера һаха... гойгоо баһал са... пулаадаар таар... хүн ерээд, бидэ... мэндэшэлбэ. «Э... намайе буулгалц... ца Намсараевич... хандаг татаа һэ... хоёр дахин абаб... лэн дээрэ саашан... гуулжа бирахагу... мэдэхэдэ, тэрэ... нии бариха б... абаад, Блокнот д... Сингх Секхон. П... ехэ оролдосотойг... геёрнь гаргажа... Уданшьегүй шар... хубсаһатай, урин... дөөрөө энеэбхий... манай ханиие яр... раараа зангажа д... һүүлдэ мэдэхэдэ... ороной суута у... дэй нэгэн Амрит... дэг эхэнэр байга... гацяараа хайшаа... болоод, манай... бэдэржэ ябана г... оршуулагша бид... рилба.

Хоёр түбиин... ралдаанда ерэһэ... саашадаашье та... гэлжэлбэбди. Ая... наһаа ерэһэн х... нерин үндэр хуб... Камерун Дуоду... һарпалгын үедэ т... рюута оршуулагц... яоилдабабди. «Ц... бэшэдэгби, ябала... лолдэ гарадаг б... тэрэ хэлэбэ. Теэд... жэ ябатан тухай... лаагүй нүхэр бай... «монгол» гэдэ... хүрэһөөр ойлгож...

Нацинууд хоорондохи харилсаанууд тухай асуудал зүбшэхэ КПСС-эй ЦК-гай Пленумые угтуулан

АХА ДҮҮ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСААНУУДАЙ ТҮЛӨ...

...ҮҮ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСААНУУДАЙ ТҮЛӨ...

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭСЭЛГЫН-ПОЛИТИЧЕСКЭ ТҮБТЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ЭЭ ЭРЭЭ ХАМГААЛХА, ХУУЛИ ЁҺО БЭХИЖҮҮЛХЭ

Х. Намсараевай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо

МАРТАГДАШАГҮЙ ТЭРЭ НАМАРАЙ ҮДЭРНҮҮД

Намсараевичай хамгаалгүй болоосожо, намар Азиа, Африкэй зохёолшодой эгэл конференциндэ Ташкентэ болэгдэ. Тиимэ намар болоһон ... Ц. О. Очировтэй КПСС-эй обкомэй секретарь байгаа) Хоцоо Намсараевичай хубуун ... Цоевич хоёр бидэнтэй замда удэшөө һэн. Брандааш, блокнот ... Тэмдэглэхэ болобош. Тэмдэглэгээ хажуугаар ... Намһаа хелдэ ... Зарим нүхэдэй бэшэһэ ... үнэхөөр хууха толгойн үйлэнэй үрэ ... Ноогоод, намда һаралсаһан, «Юрэдөө, энэ ... «Арадай ... Цырен ... Намдагайнгаа тохоо ... Хоца Намсараевичай тогтожо үгэ ... Вьетнамай делегацийн хүтэлбэрилэгшэ, шүүмжэлэгшэ Хоай Тхань үндэршэг бэетэй, хара хүрин шарайтай, туранхай аад, шанаа ехэгэй хүн, Француз хэлэнэй оршуулагшаар ... Расул, би танай эсэгэтэй танил байһан хүм. Суглаа хуралдэ уулзадаг, хөөрэлдэдэг һэмди. Хүбүүнэйнь эды шэнээн мэдээжэ уран шүлэгшэ болоод ябахадань, үнэн зүрхэнһөө баясанаб.

— Хүндэтэ аксакал, танай гарые барихадаа, эсэгэтэеэ уулзаһан шэнгеэр урмашабаб. Мүнөөдэр мартагдашагүй золтой үдэрни байба,— гээд, Расул Гамзатов хүхюун зугаатай гаар энэбхилээ һэн.

ХУРАЛДААМНАЙ түлэг дундаа ябажа байба. Үгэ хэлэлгэн үргэлжэлһөөр Илачгаяа эрхэ сүлөөгөө олоодүй Африкэй Энэдхэгэй зохёолшо Мулк Радж Ананд гүнзэгы удхатай, элдэб һонин дурадхалнуудтай үгэ хэлэбэ. «Энэшни манайхяар ёһотойл Ананда бшуу даа. Һүрхэй ухаатай томо хүн байна даа»,— гэжэ Хоца Намсараевич тэрээндэ үндэр сэнэлтэ үгөө бэлэй. Манай танилсаша Цейлоной лама Сири Сивали, Индонезиин суута прозаик Прамудья Ананта Тур (хэдэн жэлэй урда тээ энэ хүн зайһан заларуулгын газарта ёхэ зобожо байна гэһэн мэдээсэл уншаа һэм), манай Жамсо Тумунозай һайн нүхэр, Хитадай зохёолшо, коммунист Эми Сяо гэхэ эзэрын улад үгэ хэлэх һэн. Азиа, Африкын зохёолшодой саг үргэлжэн бюро байгуулха, тусхай журнал бии болгожо, хоёр түбиин элдэб гын асуудалаар хөөрэлдэжэ, яһала удаан һуугаа һэмди. Би Гайтавтай танилсажа, «Дамдины Сүхэ-Баатар» гэжэ нилээд томо захатыень буряадшалха үгээ үгэбэб (1964 ондо энэ зохёолынь манай Буряадай номой хэблэлээр тусхай дэбтэр боложо гараа бэлэй). Хоца Намсараевич Сайнцоогтын номые ехэ дуратейгаар абаа һэн. Энэ нүхэрнай үсөөн үгэтэй, номгон даруу хүн байба. «Та хуушан монголоор уншадаг, бэшэдэг бээт даа»,— гэжэ манай үбгэжөлдэ ханда жа дуугарһыень лэ бүхэли удэшэ зэргэлжэ һууһан аад, хадуужа обаа бэлэйб. Дамдинсүрэн-гуай бидэнийе «Ниислэлэйн» гэдэг зүгөөргүй хатуу монгол архяар хүндэлөө һэн. Бидэшье тэрэ асараша конькхоерынь үлэшөө гэжэ дуулаа һэн гүш?

Хоюулаа хүхэ энеэдэн болонобди...

Үдэшэнь нанаец яһанай уран зохеолшо Григорий Ходжертой шатар наадабабди. Тэрэ бэрхээр наададаг аад, Хоца Намсараевичые ехээр дүмэнэ. Тезд үбгэжөөл арей шамай гэжэ шүүгдэхэдэ, аргагүйөөр хүхижэ: «Үглөөгүүр эртэ бодоһоор, үнөөхи газартаа ошожо үнөөхиеэ асарха болоошоо даа»— гэжэ намайгаа удаан наада баряа һэн. Манай гостиницедэ байрлаһан Башкирай мэдээжэ поэт, драматург Мустай Карим үглөөгүүр, маанадаар уулзахедаа хэлэбэ: «Би Ходжео тухай шүлэг бэшээб башкир хэлэн дээрэ' ааб даа. оршуулагдаагүй. Түгэсхэлынь нимэрхүү: ехэ тайга соо хирээ дай агуу зохеолшо Мухтар Омарханович Ауэзов нэгэ удэшэ бүхы айлшадые гэртээ уриба. Тэрэнэй нэгэ дабхаг шулуун байшан хотын тэг дунда шахуу (мүнөө тэндэнь музей болонхой). Айлшадай орохо таһалгеда набтархан зоолэн һандалинууд табяатай. Үнөөдэнь хүрэгэр шэлэмэл шкафууд. Тэрээгээрнь дүүрэн номууд. Дэлхэйн, ородой ехэ зохёолшодой бүтээлнүүд. Нүгөө ханаарнь зүүн зүгэй елдарта зохсолшод. Үшөө нэгэ таладэнь — ёзрынь номууд. Олон яһатанай хэлэн дээрэ оршуулагдажа гараһан «Абай» романинь харагдана.

Ехэ зал соонь айлшадай хүндэлдэ сайлаагэ болобо. Гэрэй эзэнэй хүсэлөөр мэдээжэ казах зохёолшо Сабит Муканов сайналгые хүтэлбэрилөө һэн. Хирбээ хара һахелтай, бишыхан оройбшо малгайтай, шогтой зугаатай энэ нүхэрнай өөрынгөө уялгые жэргэй зохидоор гүйсэдхэнэ. Стол дээрэнь янза бүриин жэмэс, хосл, аохи. Плов, бишбармак, манты гэхэ эзэргын үндэһэн эдеэнэйнь дээжэ бии.

— Манай казах яһатанай нэгэ нимэ оньһон үгэ бии юм. Айлшан хүн, ши архи уухадаа, нүхэр шэнгеэр уу, хоол эдихэдээ дайсан шэнгеэр эди,— гэжэ хүхюун зугаатайгаар Муканов хөөрэнэ...

Хани ёһоной хундага үргэлгэн болобо даа. Энэдхэгэй, Монголой, Болгариин түлөөлэгшэд һайхан үрөөлэй айлдахаба. Удаань Хоца Намсараевичта үгэ үгтөө һэн.

— Нүхэр Мухтар Омархановичай гэртэ мүнөө хоёр түбиин зохёолшод суглараад, эды гоёор хундэлүүлжэ байнабди. Хожомоо бүхы дэлхэйн уран бэлигтэнэй түлөөлэгшэд эндэ айлшалжа, эбтэй һайханаар хүхижэ, зугаалжа һуухань болгогой! — гээд, үбгэжөөлнай үгэсхэбэ. Удаадань «Хэрээстэйхэн хээрээрээ», «Хүн тайжа баабай» гэһэн буряад арадай урдын дуунуудые дуулажа, тэндэ һууһан хүн зониие һонирхуулба. Тамадаа үбгэжөөлдэ ехэ баярые хүргэжэ, буряад, казах арадуудай аялга хүгжэм олон тэлаараа түһөөтэй, дүтэ байна гэжэ тэмдэглээ һэн.

Таралган дээрэ Мухтар Ауэзов айлшадтаа бэлэгүүдые бариба. Энэдхэгэй зохёолшодто «Абай» романаа англи хэлэн дээрэ, Хитадай Синьзянһаа ерэһэн казах зохёолшо хубуундэ түрэлхи хэлэн дээрээ гараһан 6 боти зохёолнуудаа бэлэглээ. Бидэндэ «Абай» гэжэ хоёрботёор гараһан романаа ород хэлэн дээрэ бариба. Уранаар шэмэлэртэй зохёолойнь хабтаһые һэхэхэдэ, иигэжэ бэшээтэй байгаа һэн: «Глубокоуважаемому товарищу Намсараеву Хоца на память о Казахстане дружески автор М. Ауэзов 1958 г., октябрь, г. Алма-Ата».

Үглөө үглөөгүүрнь пресс-конференци болобо. Айлшад хараһан үзэһэн тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөржэ үгэбэд. «Үсэгэлдэр удэшэлэн даншье ехэ эдэбхи зориг гаргаа хадаа иигэд гээд толгойгоо шохойлгонгүй, амаа хумяад һуухадемний яаха юм»,— гэжэ аалиханаар дуугараад, Хоца Намсараевич нам тээшэ хаража халта миһэд гэбэ. Удаадань арба гаран хүнгэн машинаар хүдөө тээшээ гараа һэмди.

Үглөдэрынь бидэ самолёдоор гэр тээшээ шэглэн, Новосибирск ниидэбэбди. Захагүй үргэн Сибириин тела дайда шаралгы борогор сайбаархрин үнэтэйгөөр алаглан намжыны.

— Хоца Намсараевич, Та эгэл мүнөө юун тухай бодожо ябаабиа? — гэжэ хүсэд удхыень ойлгоньегүйгөөр Хураажархиһандаа халта аягүйрхэбэб.

— Дан олон юумэн тухай бодоогодо, балай һайтай бэшэ гэлсэдэг. «Бодо бодоһоор буурал бородог, һана һанаһаар һаарал болодог» гэжэ үгэ бии. Эртэ үрдын дурасхалта хотонуд — Самарканд, Бухара үүрэхэ һанаатай ябаһан хүм. Тезд хожом хойно болгобо гээшэ бэшэбди. Сэхьеньь хэлэх һаа, үшөө нэгэ хорин жэл ябаһайб гэжэ һананаб.— гээд, үбгэжөөл өөрынгөө хэлэнэн үгэдэ этигэнэндэл, ехэл урмашангяар һуурилаа халта хүдэлжэ, гарайнгаа часы хараад абаа һэн.

Самолёднай Новосибирск дүтэлжэ ябаба...

Ч.-Р. НАМЖИЛОВ.

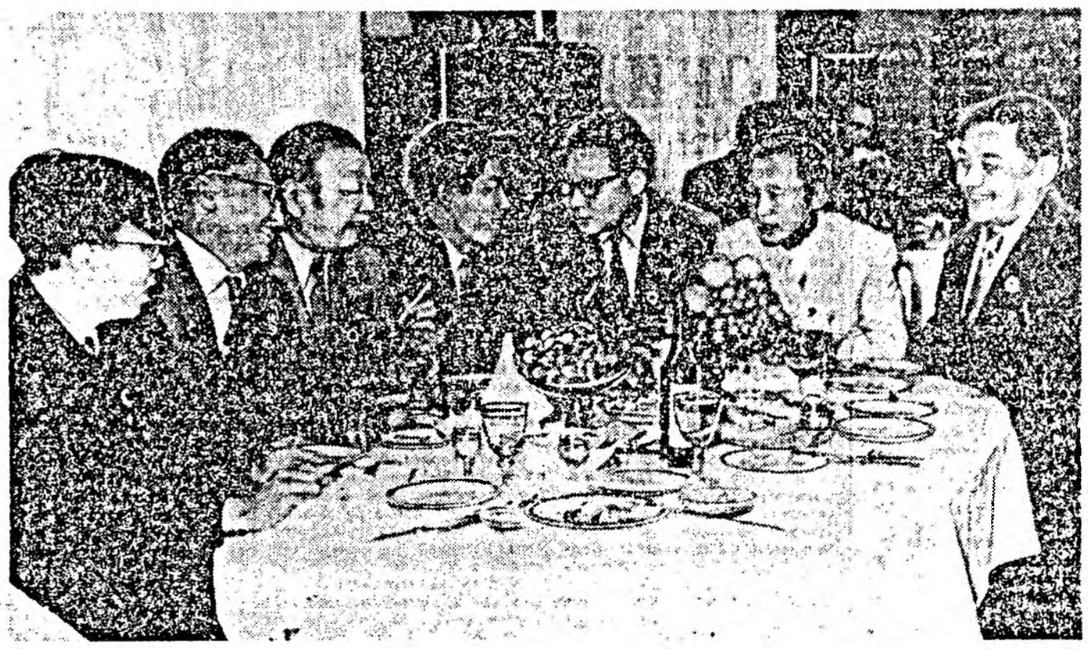

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1958 оной октябрь һарада Азиа, Африка түбинүүдэй уран зохёолшодой ехэ хуралдаанда хабаадаһан монгол үгсаатанай түлөөлэгшэд (зүүн гараһаа): Үбэр Монголой уран зохёолшо Малчинхүү, МНР-эй уран зохёолшо, академик Ц. Дамдинсүрэн, Буряадай элитэ уран зохёолшо Х. Н. Намсараев, МНР-эй поэт Ц. Гайтав, Буряадай поэт Ч-Р. Намжилов, Үбэр-Монголой зохёолшо Сайнцоогт, хальмаг элитэ поэт А. Сусеев гэгшэдэй уулзалга.

Ч Р. НАМЖИЛОВАЙ альбомһоо.

бэгүй. «Буряад арадная айхабтар хурса бэлигтэй даа. Залуушуулые айнгүйөөр үргэхэ, дэмжэхэ, хэблэхэ хэрэгтэй. Юрэ хэлэхэдэ, доошоо үелхэ ёһотой юм шуу...» гэһэньь, юрэдөө, мартадаггүйб...

ЕХЭ Ордон соо хуралдаанай эхилхэдэ, эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ. Гол удхань: эб нэгэдлээ бэхижүүлжэ, эрхэ сүлөө, энхэ амгалан байдалай түлөө эршэмтэйгээр тэмцэхэ тухай. Энэ хэрэгтэ зохёолшодой үүргэ маша ехэ... Элидхэл, үгэ хэлэһэн хүнүүд тухай хөөрөөд яахаб. Элдэб яһатан зохсолшодтой танилсабабди. Шэра хубсаһатай, хүн дах толгойтой Цейлоной лама Нэрэнь Сири Сивали, Шанта гаа хамартай, яһала марьятай шалхагар хүн. Мачай эндэхи урданай дасангай шэрээтэ лама бэшэ аа гү гэжэ һанахаар. Англи хэлэ мүутай аад, танилсаһаа саша балай удаан ярилдажа бирабагүйбди. Тиигэһээр байтарнай, сагаан хубсаһатай, нюдэндөө шэлтэй, удхэн хара һахелтай аад, толгойгоо баһал сайбер нимгэхэлуулаадаар таарууржа уяһан хүн ерэгэ, бидэнийе ородоор мэндэшэлбэ. «Энэ бабагартай намайе буулгалши»,— гээд, Хоца Намсараевич гарыем аалиханаар татаа һэн. Зуратыень хөөр дахин абабаб. Ород хэлэн дээрэ саашань юушье ойлгуулжа бирахагүй хаб гэжэ мэдэхэдээ, тэрэ нүхэрнай миний барижа байһан ручка абаад, блокнот дээрэмни: Сангх Сеҳхон. Пенджаб» гэжэ ехэ ородосотойгоор үзэг үзэгөөрнь гаргажа бэшээ бэлэй. Уданшьегүй шарабтар торгон хубсаһатай, урин налгай, нюдөөрөө энеэбхилһэн эхэнэр манай ханиие яралтайгаар гараараа зангажа дуудаба. Энэнь нүлдэ мэдэхэдэмнй, Энэдхэг ороной суута уран шүлэгшэдэй нэгэн Амрита Притам гэдэг эхэнэр байгаа һэн. Делегацияраа хайшаашьеб ошохо болоод, манай «бабагарые» бодэржэ ябана гэжэ тэдэнэй оршуулагша биндэндэ тайлбарибба.

Хоёр түбиин энэ ехэ хуралдаанда ерэһэн айшадаар саашадаашье танилсажа үргэлжэлбэбди. Аяар холын Гаһаһаа ерэһэн хара шарайтай, нарин үндэр хубуун Мартин Камерун Дуоду гэгшэтэй забхарлалын үедэ танилсаад, зорюута оршуулагшые дуудажа яоилдабабди. «Шүлэг, пьеса бэшэдэгби, яһала тэдэмни хэблэлдэ гарадаг болоо» гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тезд «буряад» гэжэ яһатан тухай юушье дуулаагүй нүхэр байшоо. Харин «монгол» гээд нэмээһэмнай хүрэһөөр ойлгожо дохисогоо-гол оронойнгоо түлөөлэгшэд — Цэндийн Дамдинсүрэн Цэвэгмидын Гайтав хоёртой уулзажа, өхэзр хүхибэбди. Дамдинсүрэн-гуай Буряад ороноор оло дахин ябаһан, зохёолшодые, эрдэмтэдые, тэрэ тоодо Хоца Намсараевичые һайн таниха байба. Энэ хуралдаанда зорюулжа гараһан «Утга зохиол урлаг» газетынгээ тусхай номерые манда бэлэглэбэ. Номуудаа ондаллан бэлгэ. «Буряад арадная айхабтар хурса бэлигтэй даа. Залуушуулые айнгүйөөр үргэхэ, дэмжэхэ, хэблэхэ хэрэгтэй. Юрэ хэлэхэдэ, доошоо үелхэ ёһотой юм шуу...» гэһэньь, юрэдөө, мартадаггүйб...

ЕХЭ Ордон соо хуралдаанай эхилхэдэ, эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ. Гол удхань: эб нэгэдлээ бэхижүүлжэ, эрхэ сүлөө, энхэ амгалан байдалай түлөө эршэмтэйгээр тэмцэхэ тухай. Энэ хэрэгтэ зохёолшодой үүргэ маша ехэ... Элидхэл, үгэ хэлэһэн хүнүүд тухай хөөрөөд яахаб. Элдэб яһатан зохсолшодтой танилсабабди. Шэра хубсаһатай, хүн дах толгойтой Цейлоной лама Нэрэнь Сири Сивали, Шанта гаа хамартай, яһала марьятай шалхагар хүн. Мачай эндэхи урданай дасангай шэрээтэ лама бэшэ аа гү гэжэ һанахаар. Англи хэлэ мүутай аад, танилсаһаа саша балай удаан ярилдажа бирабагүйбди. Тиигэһээр байтарнай, сагаан хубсаһатай, нюдэндөө шэлтэй, удхэн хара һахелтай аад, толгойгоо баһал сайбер нимгэхэлуулаадаар таарууржа уяһан хүн ерэгэ, бидэнийе ородоор мэндэшэлбэ. «Энэ бабагартай намайе буулгалши»,— гээд, Хоца Намсараевич гарыем аалиханаар татаа һэн. Зуратыень хөөр дахин абабаб. Ород хэлэн дээрэ саашань юушье ойлгуулжа бирахагүй хаб гэжэ мэдэхэдээ, тэрэ нүхэрнай миний барижа байһан ручка абаад, блокнот дээрэмни: Сангх Сеҳхон. Пенджаб» гэжэ ехэ ородосотойгоор үзэг үзэгөөрнь гаргажа бэшээ бэлэй. Уданшьегүй шарабтар торгон хубсаһатай, урин налгай, нюдөөрөө энеэбхилһэн эхэнэр манай ханиие яралтайгаар гараараа зангажа дуудаба. Энэнь нүлдэ мэдэхэдэмнй, Энэдхэг ороной суута уран шүлэгшэдэй нэгэн Амрита Притам гэдэг эхэнэр байгаа һэн. Делегацияраа хайшаашьеб ошохо болоод, манай «бабагарые» бодэржэ ябана гэжэ тэдэнэй оршуулагша биндэндэ тайлбарибба.

Хоёр түбиин энэ ехэ хуралдаанда ерэһэн айшадаар саашадаашье танилсажа үргэлжэлбэбди. Аяар холын Гаһаһаа ерэһэн хара шарайтай, нарин үндэр хубуун Мартин Камерун Дуоду гэгшэтэй забхарлалын үедэ танилсаад, зорюута оршуулагшые дуудажа яоилдабабди. «Шүлэг, пьеса бэшэдэгби, яһала тэдэмни хэблэлдэ гарадаг болоо» гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тезд «буряад» гэжэ яһатан тухай юушье дуулаагүй нүхэр байшоо. Харин «монгол» гээд нэмээһэмнай хүрэһөөр ойлгожо дохисогоо-

Уран шүлэгшэ Гайтавынь манай нютагаар ябаашьегүй, танихашье хүнгүй тула ярилдаанда оролсонгүй, дуугайхан шагнаад һуудаг нүхэр байба.

Үглөөдэрынь амаралтын удэр байжа, олон айлшадаар хамта хотын саанахи зуһалеи гарабабди. Тэрэ газарнай үзбек хэлэн дээрэ «Чоготай» гэжэ нэрэтэй байба. Энэнь юун гэһэн удхатай юм гэжэ хамта ябаһан жолоошонһоо асууха даманай, «Сагаадай» гэһэн монгол үгэ яба ябаһаар иимэ болошоо гэлсэдэг гэжэ тэрэ тайлбарилаа һэн. Сэбэр агаарта хүнзон шатар наадаад. Ургажа байһан виноград түрүүшынхээ хаража һонирхобобди. Тэрэ холо үзбек жолоошодой зохидсор духэриглэжэ һуугаад, сай уужа байхые харамсаараа:

— Тэрэ руу ошоёлши, ундамни хүроед байна. Ши нэмээхэн мэдүүлэнгүйгөөр зураһыень абаха гэжэ оролдоо ройлши.— гээд, Хоца Намсараевич алхалшаба. Хэдэн зурагууд, тэрэ тоодо жолоошодоор үбгэнэй сай уужа һуугаашань хожомынь «Байгал» журналда гараа бэлэй...

Һуулээрнь Дагестаней уран шүлэгшэ Расул Гамзатовай һамгантаяа хамта ябажа байхедань уулзашабабди. Өөрөө багжаг шираг бэетэй, халта бууралтаһан үнэтэй. Хамарынь Кавказ нютагайхидайхидал адабалсабабди. Уран шүлэгшэ Гайтавынь манай нютагаар ябаашьегүй, танихашье хүнгүй тула ярилдаанда оролсонгүй, дуугайхан шагнаад һуудаг нүхэр байба.

Үглөөдэрынь амаралтын удэр байжа, олон айлшадаар хамта хотын саанахи зуһалеи гарабабди. Тэрэ газарнай үзбек хэлэн дээрэ «Чоготай» гэжэ нэрэтэй байба. Энэнь юун гэһэн удхатай юм гэжэ хамта ябаһан жолоошонһоо асууха даманай, «Сагаадай» гэһэн монгол үгэ яба ябаһаар иимэ болошоо гэлсэдэг гэжэ тэрэ тайлбарилаа һэн. Сэбэр агаарта хүнзон шатар наадаад. Ургажа байһан виноград түрүүшынхээ хаража һонирхобобди. Тэрэ холо үзбек жолоошодой зохидсор духэриглэжэ һуугаад, сай уужа байхые харамсаараа:

— Тэрэ руу ошоёлши, ундамни хүроед байна. Ши нэмээхэн мэдүүлэнгүйгөөр зураһыень абаха гэжэ оролдоо ройлши.— гээд, Хоца Намсараевич алхалшаба. Хэдэн зурагууд, тэрэ тоодо жолоошодоор үбгэнэй сай уужа һуугаашань хожомынь «Байгал» журналда гараа бэлэй...

Һуулээрнь Дагестаней уран шүлэгшэ Расул Гамзатовай һамгантаяа хамта ябажа байхедань уулзашабабди. Өөрөө багжаг шираг бэетэй, халта бууралтаһан үнэтэй. Хамарынь Кавказ нютагайхидайхидал адаг зохёолшодой хоорондо тогтсогдохо холбоо барисаа энэ комиссийн хүдэлмэриин гол асуудал болохо байба. Манай комиссийн ажалые эмхидхэлэй комитедэй зүгһөө Цейлоной уран зохёолшо, доктор Бенерагама нэгэгээ. Небтархан газарлиг бэетэй, гелтаһан хурса нюдэтэй, үндэршэг сахэ хамартай хүн. Шарайнь сайбар. Хара хуяа европейск костюм умдаахэй. Галстук зүүһэн аад, дутуу, һуулаар уянги. Аали даруугаар англи хэлэн дээрэ дуугарна. Манай комиссийн түрүүлэгшээр Энэдхэгэй түлөөлэгшэ, доктор Чаттарджи Нүнгадаа һэн. Ногоон үнэтэй, хоолойдоо хүрэтэр шаргаһай хубсаһатай энэ хүн 38 жэлдэ Калькуттын университедтэ заадаг багша байба. Зүүн Бенгалиин дээдэ палатын түрүүлэгшэ. Шэрүүншэг зантай, журамтай хатуу хүн хэбэртэй. Үгэ хэлэгшэдые таһа дуурэхэдээ шадамар. «Хэрэгтэ хабаатай бэшэ юумэ олоор хэлэлгүй, тодорхой дурадхал оруулагты» гэжэ тэрэ ходол уряална. Энэ юрэнхыдөө англи, ород, франц, индонези, араб хэлэн дээрэ хөөрэлдөөн болоно. Оршуулагшадтайгаар аеб даа. Удэшэнь уран шүлэг уншалга, дуу хүгжэмэй концерт боложо үнгэрөө бэлэй.

Бухы комиссинууд саашаа ажалаа үргэлжэлүүлэ һэн. Манай комиссийн суглаан дээрэ Энэдхэгэй зохёолшо Мулк Радж Ананд гүнзэгы удхатай, элдэб һонин дурадхалнуудтай үгэ хэлэбэ. «Энэшни манайхяар ёһотойл Ананда бшуу даа. Һүрхэй ухаатай томо хүн байна даа»,— гэжэ Хоца Намсараевич тэрээндэ үндэр сэнэлтэ үгөө бэлэй. Манай танилсаша Цейлоной лама Сири Сивали, Индонезиин суута прозаик Прамудья Ананта Тур (хэдэн жэлэй урда тээ энэ хүн зайһан заларуулгын газарта ёхэ зобожо байна гэһэн мэдээсэл уншаа һэм), манай Жамсо Тумунозай һайн нүхэр, Хитадай зохёолшо, коммунист Эми Сяо гэхэ эзэрын улад үгэ хэлэх һэн. Азиа, Африкын зохёолшодой саг үргэлжэн бюро байгуулха, тусхай журнал бии болгожо, хоёр түбиин элдэб ялгаа аягалбабди. Үбэр Монголой нүхэд ямаршьеб хитед ар хи гаргаа. Стол дээрэмчей гол түлэб мяхан хоол, жэмэс табигдаа. «Халуун сай, халуун сай асаржа байхадань болохо, хэлыш!»— гэжэ Хоца Намсараевич нам тээшэ хараад, нэгэтэ бэшэ һануулжа һуугаа һэн... Дурасхаал болохын тула зорюута фотографые дуудажа, зурагаа абхуулаа агша бэлэйбди..

Х. Намсараевай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо

хоерынь үлэшөө гэжэ дуулаа һэн гүш?

Хоюулаа хүхэ энеэдэн болонобди...

Үдэшэнь нанаец яһанай уран зохеолшо Григорий Ходжертой шатар наадабабди. Тэрэ бэрхээр наададаг аад, Хоца Намсараевичые ехээр дүмэнэ. Тезд үбгэжөөл арей шамай гэжэ шүүгдэхэдэ, аргагүйөөр хүхижэ: «Үглөөгүүр эртэ бодоһоор, үнөөхи газартаа ошожо үнөөхиеэ асарха болоошоо даа»— гэжэ намайгаа удаан наада баряа һэн. Манай гостиницедэ байрлаһан Башкирай мэдээжэ поэт, драматург Мустай Карим үглөөгүүр, маанадаар уулзахедаа хэлэбэ: «Би Ходжео тухай шүлэг бэшээб башкир хэлэн дээрэ' ааб даа. оршуулагдаагүй. Түгэсхэлынь нимэрхүү: ехэ тайга соо хирээ дай агуу зохеолшо Мухтар Омарханович Ауэзов нэгэ удэшэ бүхы айлшадые гэртээ уриба. Тэрэнэй нэгэ дабхаг шулуун байшан хотын тэг дунда шахуу (мүнөө тэндэнь музей болонхой). Айлшадай орохо таһалгеда набтархан зоолэн һандалинууд табяатай. Үнөөдэнь хүрэгэр шэлэмэл шкафууд. Тэрээгээрнь дүүрэн номууд. Дэлхэйн, ородой ехэ зохёолшодой бүтээлнүүд. Нүгөө ханаарнь зүүн зүгэй елдарта зохсолшод. Үшөө нэгэ таладэнь — ёзрынь номууд. Олон яһатанай хэлэн дээрэ оршуулагдажа гараһан «Абай» романинь харагдана.

Ехэ зал соонь айлшадай хүндэлдэ сайлаагэ болобо. Гэрэй эзэнэй хүсэлөөр мэдээжэ казах зохёолшо Сабит Муканов сайналгые хүтэлбэрилөө һэн. Хирбээ хара һахелтай, бишыхан оройбшо малгайтай, шогтой зугаатай энэ нүхэрнай өөрынгөө уялгые жэргэй зохидоор гүйсэдхэнэ. Стол дээрэнь янза бүриин жэмэс, хосл, аохи. Плов, бишбармак, манты гэхэ эзэргын үндэһэн эдеэнэйнь дээжэ бии.

— Манай казах яһатанай нэгэ нимэ оньһон үгэ бии юм. Айлшан хүн, ши архи уухадаа, нүхэр шэнгеэр уу, хоол эдихэдээ дайсан шэнгеэр эди,— гэжэ хүхюун зугаатайгаар Муканов хөөрэнэ...

Хани ёһоной хундага үргэлгэн болобо даа. Энэдхэгэй, Монголой, Болгариин түлөөлэгшэд һайхан үрөөлэй айлдахаба. Удаань Хоца Намсараевичта үгэ үгтөө һэн.

— Нүхэр Мухтар Омархановичай гэртэ мүнөө хоёр түбиин зохёолшод суглараад, эды гоёор хундэлүүлжэ байнабди. Хожомоо бүхы дэлхэйн уран бэлигтэнэй түлөөлэгшэд эндэ айлшалжа, эбтэй һайханаар хүхижэ, зугаалжа һуухань болгогой! — гээд, үбгэжөөлнай үгэсхэбэ. Удаадань «Хэрээстэйхэн хээрээрээ», «Хүн тайжа баабай» гэһэн буряад арадай урдын дуунуудые дуулажа, тэндэ һууһан хүн зониие һонирхуулба. Тамадаа үбгэжөөлдэ ехэ баярые хүргэжэ, буряад, казах арадуудай аялга хүгжэм олон тэлаараа түһөөтэй, дүтэ байна гэжэ тэмдэглээ һэн.

Таралган дээрэ Мухтар Ауэзов айлшадтаа бэлэгүүдые бариба. Энэдхэгэй зохёолшодто «Абай» романаа англи хэлэн дээрэ, Хитадай Синьзянһаа ерэһэн казах зохёолшо хубуундэ түрэлхи хэлэн дээрээ гараһан 6 боти зохёолнуудаа бэлэглээ. Бидэндэ «Абай» гэжэ хоёрботёор гараһан романаа ород хэлэн дээрэ бариба. Уранаар шэмэлэртэй зохёолойнь хабтаһые һэхэхэдэ, иигэжэ бэшээтэй байгаа һэн: «Глубокоуважаемому товарищу Намсараеву Хоца на память о Казахстане дружески автор М. Ауэзов 1958 г., октябрь, г. Алма-Ата».

Үглөө үглөөгүүрнь пресс-конференци болобо. Айлшад хараһан үзэһэн тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөржэ үгэбэд. «Үсэгэлдэр удэшэлэн даншье ехэ эдэбхи зориг гаргаа хадаа иигэд гээд толгойгоо шохойлгонгүй, амаа хумяад һуухадемний яаха юм»,— гэжэ аалиханаар дуугараад, Хоца Намсараевич нам тээшэ хаража халта миһэд гэбэ. Удаадань арба гаран хүнгэн машинаар хүдөө тээшээ гараа һэмди.

Үглөдэрынь бидэ самолёдоор гэр тээшээ шэглэн, Новосибирск ниидэбэбди. Захагүй үргэн Сибириин тела дайда шаралгы борогор сайбаархрин үнэтэйгөөр алаглан намжыны.

— Хоца Намсараевич, Та эгэл мүнөө юун тухай бодожо ябаабиа? — гэжэ хүсэд удхыень ойлгоньегүйгөөр Хураажархиһандаа халта аягүйрхэбэб.

— Дан олон юумэн тухай бодоогодо, балай һайтай бэшэ гэлсэдэг. «Бодо бодоһоор буурал бородог, һана һанаһаар һаарал болодог» гэжэ үгэ бии. Эртэ үрдын дурасхаалта хотонуд — Самарканд, Бухара үүрэхэ һанаатай ябаһан хүм. Тезд хожом хойно болгобо гээшэ бэшэбди. Сэхьеньь хэлэх һаа, үшөө нэгэ хорин жэл ябаһайб гэжэ һананаб.— гээд, үбгэжөөл өөрынгөө хэлэнэн үгэдэ этигэнэндэл, ехэл урмашангяар һуурилаа халта хүдэлжэ, гарайнгаа часы хараад абаа һэн.

Самолёднай Новосибирск дүтэлжэ ябаба...

Ч.-Р. НАМЖИЛОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС · АПН

ЭСЭГЭ ОРОНОЙХИДТОО ХАНДАБА

КАБУЛ. Афганистанай Республикынь президент Наджибулла нютагай телевиденөөр үгэ хэлэнэ. Эсэгэ оронойхидтоо хандаба. Афганистанай сайдалые политическэ арганаар түүмнүүлхэ талаар Женевэдэхи хэлэсэнүүдэй дүүмнүүдэй хэлэлцүүлгөөр сохидахынь тула Советскэ Союз болон Афганистан хоёр нөөхөнь дуулыдаһан бухы нүүмэ хэнэ гэжэ тэрэ хэлэв. Хизаарлагдаһан совет сэрэгүүдэй хараалагдаһан болзогой үндэһөөр Афганистанай газар дээгэнэ гарагдахаяа байлгын тэргүнэр болоноби.

Гэбшье Афганистандаяа байдалые эбин сөөр, политическэ аргаар түүмнүүлан шидхэхэ талаар Афганистанай Республикынь ба СССР-эй ажал ябуулга гаргаа совет сэрэгүүдые гаргахаа тухай шидхэбэриие бэлдүүлгэр дуурэнэгүй гэжэ президент хоёргоо үгэлжэлүүлэв. Манай һайн һайхан һанал бодолые, аха дуушэгэй нүгэ нэрэсэ алаха хюдаха зорилготой дайе болеулха хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн харуулхынь тула бухы арга боломжнууд хэрэглэгдэхэ байгаа.

Гэбшье Пакистанай тала Женевэдэхи хэлсэнүүдэй дурямуудые сахихагүйнөө гадна, тэдэнние баелүүлгэдэ али бухы боломжууд түбэгүүдые ашаруулна. Мүнөө болотор Пакистанай газар дайда дээрэ лагерьнууд хүдэлгэгдэнэ. Үймээ хүлгөө татагшад эндэ сэрэгэй бэлэдхэл гарана, онгозницда хабаатай һомо хэрэгслүүд усадхагдаагүй байнаар. Пакистанай газар дээрэһээ буу зэбсэгтэй хамбнууд Афганистан руу эльгэгдэнэ. Афганистанай-Пакистанай хилэ зүбшуулын Пакистанай сэрэгэй частьнууд татагданхай.

Һуулэй үедэ зэбсэгтэ тэмцэл хэхэнээ, Пакистанда туһалха үймээ хүлгөөшэдэй бүдэглэлнүүдые бүрилдүүлхэнээ гадна, биднние экономическа хүшэр хүндэ байдалда оруулхые хүсэнэ.

Имагтал үргэн ехэ үндэһэ нуури дээрэ коалициннэ правительство байгуулһанай ашаар дэ Афганистандахи байдалые бодотоор, дарэ түүмэр түүмнүүлжэ болоно.

Буш Такэситэтэй хөөрэлдэбэ

ВАШИНГТОН. Президент Джордж Буш албанай хөрэгээр эндэ ерэгэ байһан Японой премьер-министр Нобору Такэситэтэй сагаан байнан соо хөөрэлдэбэ.

Японой премьер-министр хадаа шинэ захиргаанай тусхай түүрүүшын айлшадай нэгэнинь болобо гэжэ Сагаан байшангай толгойлогшо хөөрэлдөөнэй һуулцаар тэмдэглэв. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор энэнь хоёр ороной хоорондохи харилсаанай шухала удха шанартай байные элирхэлэн харуулна. Японой премьер-министр хадаа шинэ захиргаанай тусхай түүрүүшын айлшадай нэгэнинь болобо гэжэ Сагаан байшангай толгойлогшо хөөрэлдөөнэй һуулцаар тэмдэглэв. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор энэнь хоёр ороной хоорондохи харилсаанай шухала удха шанартай байные элирхэлэн харуулна. Японой премьер-министр Н. Такэситэ элирхэйлэв. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, ашуулгүй байдалаа хангаха талаар энэ харилсаан мүнөөнэйхидэл адли тиимэ һайн хөөрэлдэнные байгаагүй юм.

КУБЫН БҮЛЭГ СЭРЭГШЭД БУСАБА

ГАВАНА. Бээ даабан ба дуулыдаанги бэшэ байдалаа хэмгаалхадань, Анголын Арадай Республикада туһалямжа үзүүлэһэн Кубын мянган сэрэгшэд-интернационалистнууд үнгэрэгшэ пятницада Энэ ороондоо бусаба. Энэ хадаа Анголын Арадай Республикада оолзорһоо урид гаргагдаһан 3 мянган сэрэгэй алба хаагшадай һуулцыын бүлэг болоно.

Энэ үдэр эндэ болоһон баярай суглаан дээрэ Кубын Компартийн ЦК-гай Политбюрогой, секретариадай гишүүн Хорхе Рискет Вальдес Кубын сэрэгшэдые амаршалба. Таанад уялгаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэбэт. Тиин мүнөө ороноойнгоо экономическа ба социальна зорилгонуудые шинидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахыетнай хүлеэнэбди гэбэ тэрэ.

Совет-Баруун Германиин семинар

ГЕРЕТЕ (Доодо Саксониин гэзар). Оршөн тойронхи дайдые хамгаалха, экологическа талаараа сэбэр эдлэ хүсэнэй нюсэнүүдые ашаглан хэрэглэхэ, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаһан хүрэхэ талаар түйлдаһаг түрүүшын амжалтануудые багадахаха гэхэ мэтын олон темэнүүд экологиин ба эдлэ хүсэнэй асуудалнуудаар совет-баруун Германиин хамтын түрүүшын семинар дээрэ эубиьн хэлсэгдэв. «Ногоонтойой» партиэ энэ хэмжөө ябуулга үнгэрэхэ үүсхэл гаргаа юм. Эдэ бухы шухала асуудалнуудаар болоһон үгэ бүлаалдаанудта ФРГ-эй дайн дэлэр бүрүүшахаха ба байгаали хамгаалха хүдэлөөнэй түлөөлэгшэд, Баруун Германиин эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд ба совет эрдэмтэд хабаадалсаа.

Түрэл нютагаймнай түүхэһээ

ЭРДЭМ ГЭГЭЭРЭЛ ДЭЛГЭРҮҮЛЭГШЭ

О. М. Ковалевскиин Буряад орондтой холбоотой байһан тухай

РОССИДА XIX зуун жэлэй туруушын хахадта Монгол ороние дэнжэлгын һургуули Казань хотодо эмхидхэгдэжэ, Азиэгэ ороноймнай бэ дэлхэйн ориенталистикада нүлөө ехэтэй шэглэл болоһон байна. Тэрэнэй бии бололго, һалбаран хүргжэлгэ олондо мэдэжэ бололго О. М. Ковалевскиин (1801—1878) нэрэтэй нэн туруун холбоотой. Тэрэ — талаан бэлигтэй эрдэмтэн, наукын эмхидхэлшэ. Россида ба Европодо туруулэн монгол хэлэнэй кафедрые Казанска университедтэ байгуулагша юм.

О. М. Ковалевский Монгол ороние шэнжэлгэдэ тойруу замаар ерэһэн байна. Залуу студент ябахадаа, антична түүхэр болон филологёоо һонирходог, Геродот ба Плутархын зохёолнуудые оршуулдаг байһан юм. 1821 ондо Виленскэ университет дуургээд, тэндэхи гимназиин багшаашье болоходоо, дуратай энэ хэрэгээ орхидоггүй һэн.

Зүгөөр хүби заяамнай таагдашагүй байшоо, 1823 оной май һарада Вильно хотын засагаахид залуу 136 полягые туршаан хаажа «Дипломадуудай ба фаладредуудай нюуса булгэмүүдээ» хабаатай гэжэ гэмнэһэн юм. Хаанта засагай прапвительствын тусгай комитедэй шийдхэбэрээр 20 хүбүүд нютагаа бусага эрхэгүйгөөр Россин губернинүүд руу сулэгдэһэн байна. Тэдэнэй 6-ниинь тэрэ тоодо Ковалевский 1824 оной декабрь һарада Казань хотодо ажаһуураяа ерээ бэлэй. Засагаархидай шийдхэбэрээр О. Ковалевский, Я. Ведерниковский, Ф. Кулаковский Казаниин университедтэ зуун зугэй арадуудай хэлэ үзэхэ ёһотой болоо һэн.

Туруушын үедэ тэрэ татаар хэлэ үзэбэ. Ород, татаар түүхын бэшэгүүдтэ ундэнэлэн. Казаниин хаан засагай түүхэ бэшэ (тэрэнь мүнөө олдодоггүй). Ковалевский анханайнгаа дуратай хэрэг орхёогүй. Герододой «Түүхэ», Плутархын «Ажабайдал» гэжэ зохёолнуудые поляк хэлэн дээрэ оршуулһаар бэлэй.

Тэрэнэй научна намтарта 1827 он ехэ удха шанартай жэл болоһон байна. Университедэй шэнэ ректор Н. И. Лобачевскиин (1792—1856) Монгол ороние шэнжэлхэ түхэй дурадахадень, Ковалевский оло дахин мөргөд гэзэ, туршаха гэжэ шийдэжэ, студент А. В. Поповтой суг Эрхүү хото, Забайкали руу удаанаар аяншалгада гараһан байна. «Монгол хэлээ баяжуулхаяа» ошоо һэн гэжэ түүхын баримта гэршэлнэ.

Эрхүүдэ, Забайкалида ябахадаа, тэрэ эрдэмтэн-монголовед боложо тодорһон байна. 1828 оной май һараһаа 1833 оной январь болотор А. В. Игумновай хүтэлбэри доро һураа. А. В. Игумнов хадаа Монгол ороние монгол хэлэ һайнаар мэдэдэг, өөрөө эрдэм һуралсалтай болоһон бэлигтэй багша байһан юм. Буряад дасангуудай библиотекэнүүд соо байһен номуудаар, гар бэшэгүүдээр Түбэй Азиин оронуудай түүхэ, филологи ба философи шудалба. Гадна заримыень ород хэлэн дээрэ оршуулаа, Казаниин университедэй библиотекэдэ гэжэ зүүн зүгэй арадуудай уран зохёол, һуудал байдалдаа хэрэглэдэг эд хэрэгслүүдые тэрэ суглуулаа.

О. М. Ковалевский Дэндэ-Удэдэ, Хяагтада, Селенгинскдэ, Сэлэнгын буряадуудай нютагуудта болон дасан дуганнуудта удаан ажаһуужа, хүдэлһэн байна. Тиигэжэ эндэхи буряад арад зоной ажебайдал ажаһуудал һайн мэдэхэ болоһон юм.

Буряад хасагуудей үхибүүдэй һураха ород-монгол сэрэгэй һургуулиие Троицкосавскда нээлгэдэ Ковалевский эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан гэжэ мэдэжэ. Тэрэ Хяагтын уезднэ училищиин хүдэлмэрилэгшэ Утюжанинтай хамта уезднэ училищиин удха шанартай болоһон һургуулиин гурим тухай проект зохёогоо. Хожомынь, энэ һургуулиин эрхим бэрхэ 4 һураглэдые, һуралсалаа гимназида, университедтэ үргэлжэлүүлхыень Казань эльгээхэ гэһэн үүсхэл гаргаһан байна. Эльгээгдэһэн хүбүүдэй дундаһаа Буряадай туруушын эрдэмтэн Доржи Банзаров гараһан түүхэтэй.

Буряад оронсоор аяншалхадаа, олон танилтай, нухэдтэй болоо. Һуулдэнь Казань хотоёо бусаһан хойноо тэдэнтэеэ бэшэг абалсадаг, өөрынгөө номуудые эльгээдэг, хизаар нютагаа шэнжэлгыень дэмжэдэг зарим хүүндэй хүби заяашье тухеэрэлсэдэг байгаа.

Бэшэгүүд соохоо Ковалевский тухай һонирхолтой олон мэдээнүүдые олонобди. Имагтал бэшэгүүд соохоо нинтын, научна хараа бодолнуудые, сэдьхэл дотороёо байдалые, һонирхолые гүнзэгыгөөр ойлгожо абанабди. Бэшэгүүдэйнь зарим хүби толилогдонхой.

ЛЕНИНГРАДАЙ университедэй научна библиотекын гар бэшэгүүдэй таһагта хадагалагдажа байһан, Д. П. Давыдовта эльгээһэн 4 бэшэгынь үгаа һонирхолтой. «Славное море — священный Байкал» гэжэ дуу зохёоһон поэт, Хяагтада, Троицкосавскда, Дэндэ-Удэдэ багшалһан Дмитрий Павлович Давыдов Троицкосавскда байхадаа. О. М. Ковалевскитэй танилсаһан байна. Тэрэ сүлөө сагтаа шүлэг бэшэдэг, утаһагүйгөөр худэлдэг телеграф зохёохо гэжэ туршадаг, физикэ болон математикын эрдэмэй магистрай нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула шалгалтада бэлдэдэг байгаа.

О. М. Ковалевскиин нүлөөндэ тэрэ орожо, Буряад онтохонуудые, домог түүхэнүүдые оньһон хошоо үгэнүүдые суглуулдаг болоһон байна. Суглуулһан Буряад, ортон, яхад, татаар домогуудые өөрынгөө уран зохёол соо тэрэ үргэнөөр хэрэглэдэг һэн. Жэшээлхэдэ, «Шэрэ гүйлгэхэ гу, али шэдитэ шэрэ тухай», «Тунгус», «Сахюусан» гэһэн зохёолнуудые болоно.

1950 оной июлиин 11-дэ Ковалевский Давыдовта бэшэг эльгээхэдэ, буряад онтохонуудые, оньһон хошоо үгэнүүдые эльгээхыень гуйһан байна. Энэ хэрэгтэ туһалхыень Буряад тайшаануудые, ламанарые гуйгаад байнаб гэжэ октябриин 17-до эльгээһэн бэшэг соогоо Давыдов дуулгана.

Баргажан буряадуудай тайшаа Саахар Хамнаев гуйлтыень тоожо, ород хэлэн дээрэ оршуулгатай оньһон үгэнүүдые эльгээгээ гэжэ 1853 оной июниин 20-до табиһан бэшэг соогоо Давыдов мэдээсэнэ. Саахар Хамнаев буряадуудай дундэ гэгээрүүлгын худэлмэри ябуулжа, мэдээжэ болонхой. Хоёр хүбүүдынь — Александр, Николай — Дэндэ-Удын уезднэ училищида һураһан юм. Николай (Цыренжаб) хизаар нютагаа шэнжэлэгшэ болоһон, «Забайкальска областиин Баргажанай округто ажаһуудаг бага яһатан» гэжэ ехэ статья бэшэһэн, «Эрхүүгэй губернскэ хуудаһануудаа» дээрэ «Буряад онтохонуудые» толилуулһан байна. Тиихэдэ 1876 ондо Петербургда үнгэргэгдэнэн ориенталистнуудай съезд дээрэ баргажан буряадуд тухай мэдээсэл хэжэ «Баргажан буряадуудай түүхын бэшэг» бэшэһэн габьяатай.

Д. П. Давыдов Ковалевскиин научна ажалнуудые Забайкалида үргэнөөр дэлгэрүүлдэг байгаа. Дэндэ-Удын уезднэ мэдэлтэй байһан Баргажанай Анагай, Сэлэнгын, Хударинин приходской буряад училищиидые тэрэнэй номуудаар нэн түрүүн хангаха гэжэ ородлогоо гаргаа. Баргажанай училищиин багша Александр Сахаровай хэһэн тоосго хараахан «Монгол хэлэнэй тобшо грэммэтикыень» (1835 он, Казань) 2 ном, «Монгол-ород-француз словарь» мүн лэ 2 номтой байһан байна.

ЗАБАЙКАЛИИН буряадуудай дунда О. М. Ковалевскиин үргэнөөр мэдэжэ байһан тухай 1849 оной июниин 19-дэ Агын буряадуудай хоёрдохи тайшаа Түгэлдэр Тобоевой эльгээһэн бэшэг гэршэлнэ. «Үшөө 1846 оной һүүл багта дээрэ дурсагдаһан словарь Танһаа захижа абаха тухай господин Юренскиин дурадхалые хүндэтэйгөөр тогтоожо абаа һэм. Танай гурбедахи ботиие баллахыетнай хүлеэхэ баатай болооб» гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Гурбан ботиһоо бүридэһэн словариин 6 ном эльгээхыень Т. Тобоев гуйһан бэшэгэйнгээ түгэсхэлдэ иигэжэ тэмдэглэнэ: «Танда сэхыень хэлэхдэ, Танай словариие захижа ябалга хадаа тон шухала хэрэг гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ, баян буряадуудай олонхинь, дасангуудай ламанар өөһэдтөө танай словарьтай байхаяа хүсэнэ...»

1844 оной октябриин 20-до бэшэгдэһэн ехэ һонин бэшэг тухай хэлэчгүй үнгэрэһэн аргагүй. Тэрэниие Нэршүүгэй мэдэжэ хизаар сронсо шэнжэлгэшэ бэ литератор М. А. Зензиновтэ бэшэһэн байна. Буряадуудтэ тухай олон статьянуудые бэшэһэн Зензинов Түгэлдэр Тобоевой һайн танил байһан. тэрээн тушаа «Ононой талын оюун бэлигтэн» гэжэ хэлэдэг байһан юм.

Н. КИМ.

Буряадай Ниитын эрдэмэй институтэй ахалагша научна худэлмэрилэгшэ.

Спорт — Спорт — Спорт

СЭРЭГШЫН ДУРАСХААЛДА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуурхэ дайнда эрэлхэг зориг гаргаһан Агбан Жамбалович Цыдыповэй дурасхаалда зорюулагдаһан бүхэ барилдаанай зэншалта мүрысөөн Туладуун нютагта үнгэрэгдэдэг болонхой. Байгша ондо дурбэдэхиеэ болоһон мүрысөөндэ аяар холын Баргажан нютагһаа, хүбшэ тайгета хүрэшэ Баунтһаа болон хэбэд номин Хэжэнгэнһээ эдир барилдаашад ерээ бшуу. Яруунынхид гэхэдэ — Иисэнгэ, Нэрһэтэһаа түс тустаа 25—25 хүбүүд ерээ, Эгэтын-Адаг, Озерный тосхонуудһаа ерэхэ унаа үгыдэжэ үхибүүд, хэргын машинада аһалдан үсөөн хүн ерээ. Хамта дээрээ 120 гаран барилдаашад хаба шадалаа туршалсаа.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэн соохоо Туладуунай һургуулиин 3-дахи класста һурадаг Цыпгуев Даржаа үргажа ябаһан барилдаашан байба. Нёдондо хоёрдохи байһанаа, мүнөө яһала бэрхэ Хэжэнгын голой Амгалан Дариевые диилэжэ, тухай хэдэн үгэ хэлэхэ дүнчемпион болобо. 26 килограммай шэгнүүртэн соохоо Нэрһэтын Цыренов Бата эдэ наадануудта хоёрдохёо диилэбэ. 29 килограммай барилдагшадай дундаһаа Хэжэнгэнһээ ерэһэн хоёр бүхэ шалгарба. Эдэмнай Загастайн Зунди Цыренов ба Зандан Доржиев хоёр гээшэ. Үшөө нэгэ Хэжэнгын бүхэ Юра Потеев — нёдондоной чемпион болоһон Жаргал Цыремпиловые шүүгжэ шалгарба. 35 килограммай шэгнүүртэ барилдаһан Слава Башуровые хүн зон халуунаар угтаба. Энэмнай Туладуунай бэрхэ барилдаашадай нэгэн юм. Мүнөө тэрэ 3-дахяа чемпион болобо. Тэрэ 2-дохи һуури абаһан Хэжэнгын Бодиевые ороёдоо 50 секунда соо нюргадуулжа шадаһан байба. 38 килограммай шэгнүүртэ эгээл слон барилдаашад сугларба. Нэрин нягтаэр барилдаһан Баргажанай бүхэ Сергей Полюбин эдэзн соохоо туруулбэ. Баргажанай үшөө нэгэ бүхэ Эрик Афанасьев Амгалан Дариевые диилэжэ, 44 килограммтан соохоо 3-дахи һуурида гараашье һаа — эрэлхэг зоригтой барилдаашан гэһэн шажда хүртөө. Эрик Монголой Арадай Республикада, Түнхэ-дэ Тюменьдэ хаба шадалаа туршаһан намтартай.

Удаадахи шэгнүүртэ: Саша Дамбиев (Туладуун), Лудэб Тарбаев (Иисэнгэ), Алеша Батуев, Баатар Шалдаев (хоюулаа Туладуун), Баяр Лыгденов (Эгэтын-Адаг), Олег Найданов (Туладуун), Баатар Ламажапов (Эгэтын-Адаг) ба Хэжэнгын Дондок Цыбикжапов гэгшэд чемпионууд болобо. Эдэзн соохоо Эгэтын-Адагай Лыгденов ба Ламажапов хоёр гурбадахияа чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэд.

Командын тоосоогоор түрүү һуурида Туладуунай эдир барилдаашад гараба. Энэ хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Дамба Тугмитовай габьяа ехэ. Хэжэнгын Загастайһаа ерэһэн айлшад хоёрдохи һуури эзэлээ, Нёдондһойхидоол адлаар иисэнгынхид гурбадахи һуури эзэлээ.

«Эгээл һайханаар барилдаһанай түлөө» гэһэн шан хибэсэй эзэн 6-дахи классай һурагша Саша Дамбаева барюулагдаба.

Ц. БАДМАЕВ.

САНЫН ЗҮРГЭ ДЭЭРЭ

Эдиршүүлэй дунда санаар үрилдалгаар «Олимпиин найдал» гэжэ зонын мүрысөөн Хабаровск хотодо дүүрэбэ. Алас-Дурна зугэй 9 область, хизаар болон автономито республикын 150 шахуу санашад хабаадаһан байгаа.

Профсоюзуудай спортын бүлгэмэй зонын наадада манай нютагай санашад яһала һайн үрэ дунгүдые туйлаба. Улаан-Удын 65-дахи һургуулиин һурагша, спортын мастерта кандидат Андрей Полевик 10 километрэй зайда классическа аргаар урилдахадаа 34 минута 0.8 секунда саг харуулжа гурбадахи һуури эзэлээ. Зүүн Сибириин технологическа институтэй студент Вячеслав Бурлаков 60 санашадай дундаһаа табадахи һуурида гараһан байха юм.

48-дахи һургуулиин һурагша, спортын мастерта кандидат Катя Дойникова 5 километрэ юрын аргаар урилдахадаа, 19 минута 46 секунда саг харуулжа, эрхим зургэнэй тоодо оробо.

Тиин мүнөө эдиршүүлэй дунда РСФСР-эй туруу һуури эзэлхын түлөө Башкирай АССР-эй Кумертау хотодо эхилһэн мүрысөөндэ хабаадана.

• • •

РСФСР-эй арадуудай үбэлэй XIX спартакиадын программаар санын урилдалгаар Алас-Дурна зугэй зонын мүрысөөн Хабаровск хотодо болобо.

Буряадай АССР-эй суглуулагдамал команда зоно соогоо табадахи һуурида гараа.

Зүүн Сибириин технологическа институтдай санын баазын директор, спортын мастер Саян Жамбалов 30 километрые 1 час 36 минута 29 секунда соо гаталжа, юһэдэхи һуури эзэлбэ.

Б. МИРОМАНОВ.

ОЛОНОЙ ХАБААДААШЬЕ ҺАА...

Һур харбалтаар «Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска советдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн хоёр удэрэй туршада бүлгэмэй сагаалса дээрэ үнгэргэгдэбэ. Шэтын областиин «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэд энэ нээмэл мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Улаан-Удын мэргэшүүлһээ гадна, Баргажанай, Захаминай, Загарайн, Хурамхаанай хүүгэдэй спортын һургуулинүдэй 120 гаран һур харбашад хёрхо мэргэнээ туршалсаба. Тэдэнэр 18 (М-3) болон 25 (М-4) метрһээ харбаһан байгаа. Сэхыень хэлэхэдэ, эгээл энэ үедэ Чувашай АССР-эй Новочебоксаск хотодо үнгэргэгдэһэн РСФСР-эй туруу һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ ошоод байһан дээрэһээ тус бүлгэмэй Олимпиадада бэлэдхэлэй «Годли» гэжэ түбэй арба гаран бэлигтэй бэрхэ харбагшад энэ уулзалгада хабаадажа шадабагүй.

Байгша оной туруушын ехэ мүрысөөндэ гол түлэб залуу мэргэшүүл хабаадаһан байгаа. Хэдэ ононой хабаадалгатай байгаашье һаа, жиирэй үрэ дунгүүд харуулагдаа.

М-3 упражненеэр харбалгада Улаан-Удын авиапредприятиин худэлмэрилэгшэ, спортын мастерта кандидат Елена Фукс 551 очко тудажа. «Динамо» бүлгэмэй республиканска советдэй чемпионка болобо. Шэтэһээ ерэһэн спортын мастерта кандидат Саяна Гончикова 524 очкотойгоор хоёрдохи һуури эзэлээ. Елена Бедмадоржиева бронзо медальаар шагнагдаһан байха юм.

Энэ зайда басагадай дунда һүүлшын годли хүрэтэр хэнэй илажа гарахань мэдэгдэгүй байгаа. Технологическа институтдай 1-дэхи курсын студентка Татьяна Бүгдаева 527 очкотойгоор илалта туйлаба. Баргажанай институтдай физико-математикын факультедтэ һурадаг Светлана Сахаровская ороёдоол 2 очкогоор гартажа мүнгэн медальаар шагнагдаа, Елена Мангатаева гурбадахи һуурида гараба.

Туе упражненеэр харбахадаа, «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Баясхалан Цыреторов 544 очко абажа, эрэшүүлэй дундаһаа республиканска советдэй чемпион болоо. Буряадай худөө ажахын институтдай студент, спортын мастерта кандидат Цырен Бальчинов тэрээнһээ 4 очкогоор гартажа, хоёрдохи шатын дипломоор шагнагдаба.

Энэ упражненеэр эдиршүүлэй дунда һонирхолтой шанга тэмсэл болобо. Улаан-Удын 51-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Виталий Федоров 519 очкотойгоор илалта туйлаба. Александр Бабкин тэрээнһээ 4 очкогоор гартаа.

25 метрһээ гэхэ гү, али М-4 упражненеэр харбалга иланганяа шанга тэмсэлдэ үнгэржэ, спортын энэ зуйлдэ дуратайшуулые һонирхуулба. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа түрүүшын зайда илагшад энэшье удаада шалгарһан байха юм. Е. Фукс 547 очко тудажа эрхимлээ. С. Гончикова 540, Е. Бедмадоржиева 500 очко тудаба.

Улаан-Удын 19-дэхи һургуулиин 10-дахи классай һурагша, спортын мастерта кандидат Сэсэг Венчикова 540 очкотойгоор басагадай дундаһаа шалгараа.

Түрүүшын зайда илагшад энэшье удаада эрэшүүлэй дундаһаа түрүү һуури эзэлһэн байха юм. Зүгөөр эдэнэй дүнгүүд хангалтагүй муу байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

В. Федоров эдиршүүлэй бүлэгтэ мүрысөхэдөө, 563 (278+285) тудажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Гадна «Динамо» бүлгэмэй ахалагша тренер, спортын мастер Ц. Б. Будаевай һурган һоридог эдир хүбүүн гансаараа СССР-эй спортын мастерай нормативе дүүргэжэ, ехэ амжалта туйлаба. А. Бабкин, В. Хорошилов (Шэтэ) удаадахи һууринуудые эзэлһэн байгаа.

Эгээл һейн үрэ дүн харуулһан Виталий Федоров ВЛКСМ-эй обкомой тусхай шанда хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Февралиин киноафиша

ХОРИН ЖЭЛДЭ ХЭБТЭҺЭНЭЭ...

Институт һаа дүүргэжэ гараһан залуу режиссёр Рашид Нугмановай «Игла» гэжэ фильм мүнөө үеын залуушуулда һайн һургаал боломоор байха хулеэгдэнэ. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй гол герой Моро гэдэгэй инаг басганиинь наркоманка болошоно. Тэрэнээ энэ еюулһаа абархын тулада тэмсэлэй хүшэр зам Моро гатална.

Мэдээжэ хүгжэмшэн, «Кино» гэжэ бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Виктор Цоя Морын рольдо наадахаяа үригдаһан байна. В. Цоя тус фильмын хүгжэмэйньшье автор юм.

Байгаали хамгаалха асуудал мүнөө хурсаар табигдана. Газетэ, журналнууд, мүн радио, телевиденишье энэ асуудалда гүнзэгы анхарал хандуулна. Режиссёр ба драматург Леонид Треер байгаали хамгаалгын асуудалда зорюулагдаһан **«Происшествие в Утиноозерске»** гэжэ сатирическэ комеди найруулан табяа.

Гоё һайхан нуурай эрьедэ Утиноозёрск хото оршоно. Холо бэшэхэнэ химиин комбинат харагдана. Тэрэнэй үнэгдэл, голодоһон сэхэ Нугаһатын нуур руу урдажа ороно. Тезд комбинадай инженер Спартак Заборов иимэ байдалые һанеа амарханаар хараха шадахагүй байна. Хэмжэ абхуулхын тулада элдэб эмхинүүдтэ, албан зургаануудта хандана. Тезд ямаршье үрэ гаранагүй...

С. Заборовой ролине актер Владимир Стеклов гүйсэдхэ. Тэрэниие «Чужая Белая и Рябой» (Цыган), «Плюмбум, или опасная игра» (Лопатов), «Без солнца» (Бубнов) гэжэ фильмүүдтэ наадаа гэжэ мэдэнэ ёһотойт. Тиихэдэ һүүлэй үедэ яһала мэдээжэ болоһон актёр Александр Панкратовтай эндэ уулзахат. Тэдээнһээ гадна Виктор Ильичев, Евгения Герменова, Любовь Полищук, Александр Белявский, Борис Новиков болон бусад энэ фильмдэ наадана.

«Мосфильм» студи Корейн киностудитай хамта **«Утомлённое солнце»** гэжэ фильм табяа. Үйлэ хэрэгынь аяар 1945 ондо болоно. Улаан Армиин тагнуулшадай бүлэгтэ Корейн партизан Цой гэдэг оронхой. Эдэнэр японецуудай эзэлээд байһан Корейн газар дээрэхи рудник руу ороо, нюуса эзэр эзбсэг тухай мэдээнүүдые абаха даабаритай байгаа. Тэдэнэй дунда эдирхэн Маша басаган бии. Зүгөөр энэмнай һанаснһаа абтаһан нэрэ бэшэ, харин бодото нюур юм. Советскэ Союзай Герой Маша Цукановагай ами наһан байлдаанай һүүлшын үедэ таһалдаа һэн.

Совет талаһаа тус фильмыг режиссёр Никита Орлов, нүгөө талаһаень Пак Сен Бок юм. Актриса Елена Дробышева Машиин роль гүйсэдхөө. Тэрэ Щукинай нэрэмжэтэ театральна училищи 1987 ондо дүүргэһэн намтартай. Тиигэбэшье 2—3 фильмдэ наадажа үрдинхэй.

Режиссёр Александр Аскольдовой 1967 ондо найруулан табиһан **«Комиссар»** гэжэ фильм 20 гаран жэлдэ харуулагдаагүй «хэбтэһэн» байна. Хэбтэжэ, хэбтэжэ, экранда гаран гэхэдээ, үнэгэрһэн жэлэй февраль һарада Берлиндэ үнгэргэгдэһэн Улаахорондын XXXVIII кинофестивалиин дүрбэн шанда гансата хүртэһэн байха юм.

Режиссёр А. Аскольдов табиһаран жэлэй саада тээ Василий Гроссманой бэшэһэн «В городе Бердичеве» гэжэ рассказаар тус фильм найруулһан байна. Үйлэ хэрэгынь граждан дайнай үедэ Украинада болоно Комиссар Клавдия Вавилова дайнай түлөө ябажа байха үедэ полкоёо орхихо ушартай болоо (эхэ болохонь ха юм). Клавдия олон үхибүүдтэй еврей Ефим Магазиннигай гэр бүлэдэ тогтоно.

Тус фильм хаража, хэдь гайхаа, бахархаа, сэдьхэлээ доһолгоошье һее, дайнай үедэ хүнэй ажабайдал гээшэ ямараарашье эрьежэ болохо байна гэжэ мэдэрнэбди.

Александр Аскольдовой гансахан фильм табиһанда гажаархаар юм. Тэрэниие найруулһанайнгаа түлөө режиссёр ная болотоо шехүү фильм табиха эрхэгүй байһан тула гансал театральна режиссёроор худэлөө. Мүн эстрададашье зүүжгүүдые зохёодог һэн. Тэрэ режиссёрнуудай дээдэ курсда һурахаһаа урда Москвагай университедэй филологическа факультет дүүргэжэ, хорёод онуудай совет прозоор мэргэжэлэй байна.

Клавдия Вавиловагай (комиссарай) ролиие Нонна Мордюкова гүйсэдхөө. СССР-эй арадай артистка Нонна Мордюковагай зохёохы намтар олондо мэдээжэ. Тэрэ ямаршье ролиие бэлигтэйгээр гүйсэдхэдэг. Зүгөөр комиссарейнь роль тэрэнэй дундаршагуй бэлигые бүри хүсэтэйгөөр, бүри ондоогоор харуулба гэхэ шухала.

Энэ фильм М Горькиин нэрэмжэтэ киностудиида табигдана. Мүн лэ эндэ табигдаһан **«Катенька»** гэжэ картина энэ нарада харуулагдаха. Москвагай нэгэ һургуулиин һурагша Оксана Арбузова Катиин рольдо үригдаһан байна. Залуу актёр Владислав Домченко Гриша Маковай роль гүйсэдхөө. Тиихэдэ Виктор Гоголев, Елена Дробышева, Майя Булгакова, Вадим Андреев гэршэд «Катенькада» хабаадалсана.

В. ПАВЛОВА,

Буряадай республиканска киновидео-нэгэдэлэй ахамад редактор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Комиссар» фильмһээ хэһэг.

Сэнхир экран

СРЕДА, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30 — «120 минута». 9.35—«Иоганн-Себастьян Бах»— 4 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 12.35 — Шэнэ һонин. 12.45—«Амар сайн, хүгжэм!» 13.30—«Дэлхэйе тойрон». 14.30—«Иимэ ушар болоһон байгаа». 16.30—Шэнэ һонин. 16.40—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 16.50—Хүгжэмтэ жаса. М. Мусоргский. 17.25 —Фашизмда эсэргүү тэмсэһэн эдир барилгаашан» гэһэн программа. Республикада хубиин гэр барилгые хүгжөөхэ тухай. 20.30 — Ондоо искусство гу, али залуушуулай бүхэсоюзна выставкэ туша бодомжо». 00.45— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ»

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Карамзинай багаршалга». 9.35, 10.35—Физикэ. 8-дахи класс. 10.05, 12.05—Немец хэлэн. 11.05—ПТУ-гэй һурагшадта. Гэр булын ажабайдалай ёһо заншал. 11.35, 12.35— Түүхэ. 9-дэхи класс. 13.05— «Долгая дорога в дюнах» — 7 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 14.10—Шэнэ һонин. **Улаан-Удэ.** 18.05—Киноочерк. 18.25 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.10—Байгал. 19.30 — «Барилгашан» гэһэн программа. Республикада хубиин гэр барилгые хүгжөөхэ тухай. 20.30 — Ноочоверк. 20.50 — Сонсохолнууд. Москва. 21.00—«Амгаланай нойсогты, багашуул!» 21.15—«Городецкие мастера»— баримтата фильм. 21.45—Фольклорно ансамблиин концерт. 22.00—Время. 22.35—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Долгая дорога в дюнах»— 7 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери.

Редактор **Р. Б. ГАРМАЕВ.**

Кино, театрнуудта

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
Балет БАХЧИСАРАЙСКИЙ ФОНТАН — в 19-30.
БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ имени НАМСАРАЕВА
Б. Дугаров. Театрализованное представление САГААН ҺАРЫН НАЙР (Праздник Белого месяца) — в 19.
РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
ЗВЕЗДЫ НА УТРЕННЕМ НЕБЕ (ГРУППА РИСКА) — в 19-30.
БУРЯТСКАЯ ФИЛАРМОНИЯ
ДК «Рассвет» (пос. авиазавода) — концерт заслуженной артистки РСФСР Людмилы Сенчиной — в 18, 20-30.
«ДРУЖБА»
ЗОЛОТОЙ КЛЮЧИК — 9-40, АССОЦИАЦИЯ ЗЛОУМЫШЛЕННИКОВ — в 11-20, 13-20, 15-20, 17-20, 19-20, 21-20 (удл.).
«РОДИНА»
ШКОЛЬНЫЙ ПРИЗРАК — в 10, 16, ПРОИСШЕСТВИЕ В УТИНООЗЕРСКЕ — в 12, 14, 18-10, 19-40 (удл.), 21-50.
«ПРОГРЕСС»
Красный зал — БЕГЛЕЦЫ — в 9-30, 11-20, 13-10, 15, 17 (удл.), 19-20, 21-10. Зеленый зал — КАК ТРИ МУШКЕТЕРА (2 серии) — в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50.
«ЭРДЭМ»
Киноклуб «Почемучка», СНЕЖНАЯ КОРОЛЕВА — в 9-40, ФИНИСТ — ЯСНЫЙ СОКОЛ — в 14-20, ТАНЦОР ДИСКО (2 серии) — в 11-20, 17, 20-30.
«ОКТЯБРЬ»
СКАЗКА О МАЛЬЧИШЕ-КИБАЛЬЧИШЕ — в 9-40, 14-40, АССОЦИАЦИЯ ЗЛОУМЫШЛЕННИКОВ — в 11-10, 13, 16-10, 18, 20, 21-40.
«АРШАН»
ОБНАЖЕННАЯ ЛЮБОВЬ — в 19, 21.
«ВОСТОК»
НЕУЛОВИМЫЕ МСТИТЕЛИ — в 15-30, ПОСЛЕДНЯЯ НОЧЬ ШАХЕРЕЗАДЫ — в 14, 17, 19, 21.
«БАЙКАЛ»
ПРОИСШЕСТВИЕ В УТИНООЗЕРСКЕ — в 18-30, 20-30.
ВИДЕОТЕКА (ул. Иванова, 19).
ИКО—ОТВАЖНЫЙ ЖЕРЕБЕНОК — в 11, СБОРНИК МУЛЬТФИЛЬМОВ — в 12-30, ДОМ С ПРИВИДЕНИЯМИ — в 13-30, ГРИПП «КИНГ-КОНГ» (2 серии) — в 15-20, ПРИКЛЮЧЕНИЕ С БОЛЬШИМ АВТОМОБИЛЕМ — в 17-50 СИЛА ЛЮБВИ (2 серии) — в 19-15.
ВИДЕОЗАЛ «ОКТЯБРЬ»
КОРАБЛЬ-ПРИЗРАК — в 11, 12-10, Д'АРТАНЬЯН И ТРИ МУШКЕТЕРА (1 серия) — в 12-10. ПУБЛИКАЦИЯ — в 14-10, 20. МЕЛОДРАМА — в 15-50 (удл.).
ДК «ТЕКСТИЛЬЩИК»
СЛАДКИЕ ГРЕЗЫ — в 18, 20.
ВИДЕОЗАЛ «ПРЕМЬЕРА»
ПРИКЛЮЧЕНИЯ БУРАТИНО — в 10, ВА-БАНК II ИЛИ ОТВЕТНЫЙ УДАР — в 11-40. ПУБЛИКАЦИЯ — в 13-30. ВИДЕОПРИЛОЖЕНИЕ К ЖУРНАЛУ «ОГОНЕК» (выпуск № 1) — в 15-10.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, п. Кырен—91-7-18, Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04319. Заказ № 33. Индекс 04610